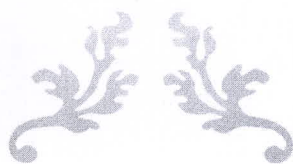

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

برنامه درسی رشته

علوم قرآن و حدیث

Quran and Hadith Sciences

مقطع دکتری تخصصی

گروه علوم انسانی

بیت

نام رشته: علوم قرآن و حدیث

عنوان گرایش: -

گروه تحصیلی: علوم انسانی

دوره تحصیلی: دکتری تخصصی

زیرگروه تحصیلی: تحول در علوم قرآنی

نوع مصوبه: بازنگری

پیشنهادی: کارگروه تخصصی تحول در علوم قرآنی

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۱۲/۲۱

برنامه درسی بازنگری شده دوره دکتری تخصصی رشته علوم قرآن و حدیث، در جلسه شماره ۱۲ تاریخ ۱۴۰۳/۱۲/۲۱ کارگروه بازنگری دوره دکتری تخصصی رشته علوم قرآن و حدیث به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو - این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته علوم قرآن و حدیث تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۳۰ شورای آموزشی دانشگاه تهران می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر ابوالفضل واحدی

معاون آموزشی

و دبیر شورای عالی برنامه‌ریزی آموزش عالی

دکتر رضا نقی‌زاده

مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

برنامه درسی رشته

علوم قرآن و حدیث

Quran and Hadith Sciences

مقطع دکتری تخصصی

اعضای کمیته تدوین و بازنگری برنامه (به ترتیب الفبا):

۱. دکتر پرویز آزادی؛ دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)
۲. حجت الاسلام و المسلمین دکتر ابراهیم ابراهیمی؛ دانشگاه علامه طباطبائی
۳. دکتر حسن اصغرپور؛ دانشگاه شاهد
۴. دکتر محمدهادی امین ناجی؛ دانشگاه پیام نور
۵. دکتر حمید باقری؛ دانشگاه تهران
۶. دکتر جلیل پروین؛ دانشگاه بین المللی مذاهب اسلامی
۷. دکتر سهیلا پیروزفر؛ دانشگاه فردوسی
۸. دکتر فاطمه دسترنج؛ دانشگاه اراک
۹. دکتر محمدحسن رستمی؛ دانشگاه فردوسی
۱۰. دکتر رضا شکرانی؛ دانشگاه اصفهان
۱۱. دکتر روح الله شهیدی؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
۱۲. دکتر عبدالهادی فقهی زاده؛ دانشگاه تهران
۱۳. دکتر محسن قاسمپور؛ دانشگاه علامه طباطبائی
۱۴. حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدرضا مؤدب؛ دانشگاه قم
۱۵. دکتر محمد مرادی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
۱۶. دکتر مجید معارف؛ دانشگاه تهران
۱۷. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدعلی مهدوی راد؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
۱۸. دکتر محمدجواد هراتی؛ دانشگاه بوعلی سینا

اعضای کمیته تدوین سرفصل دروس تخصصی الزامی (به ترتیب الفبا)

۱. دکتر حسن اصغرپور؛ دانشگاه شاهد
۲. دکتر سهیلا پیروزفر؛ دانشگاه فردوسی
۳. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدکاظم رحمان ستایش؛ دانشگاه قم
۴. دکتر مجید معارف؛ دانشگاه تهران

اعضای کمیته تدوین سرفصل دروس زمینه تخصصی مطالعات قرآنی (به ترتیب الفبا)

۱. دکتر حسن رضایی هفتادر؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
۲. دکتر عبدالهادی فقهی زاده؛ دانشگاه تهران
۳. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدعلی مهدوی راد؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
۴. دکتر نصرت نیلساز؛ دانشگاه تربیت مدرس
۵. دکتر حمیدرضا مستفید؛ دانشگاه آزاد اسلامی
۶. حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالهادی مسعودی؛ دانشگاه قرآن و حدیث

اعضای کمیته تدوین سرفصل دروس زمینه تخصصی مطالعات حدیثی (به ترتیب الفبا)

۱. دکتر حمید باقری؛ دانشگاه تهران
۲. حجت الاسلام والمسلمین دکتر عباس پسندیده؛ دانشگاه قرآن و حدیث
۳. دکتر سهیلا پیروزفر؛ دانشگاه فردوسی
۴. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدکاظم رحمان ستایش؛ دانشگاه قم
۵. حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید محمدکاظم سیدطباطبایی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
۶. دکتر مجید معارف؛ دانشگاه تهران
۷. حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالهادی مسعودی؛ دانشگاه قرآن و حدیث

اعضای کمیته تدوین سرفصل دروس زمینه تخصصی تفسیر تطبیقی (به ترتیب الفبا)

۱. دکتر عباس اسمعیلی زاده؛ دانشگاه فردوسی
 ۲. دکتر علی صفری؛ دانشگاه علامه طباطبائی
 ۳. دکتر انسیه عسگری؛ دانشگاه حضرت معصومه (س)
 ۴. دکتر محسن قاسم پور؛ دانشگاه علامه طباطبائی
 ۵. حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدرضا مؤدب؛ دانشگاه قم
 ۶. دکتر محمد مرادی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
 ۷. حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالهادی مسعودی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
- اعضای کمیته تدوین سرفصل دروس زمینه تخصصی مطالعات تطبیقی قرآن و عهدین (به ترتیب الفبا)**

۱. دکتر جلیل پروین؛ دانشگاه بین المللی مذاهب اسلامی
 ۲. دکتر فاطمه توفیقی؛ دانشگاه ادیان و مذاهب
 ۳. دکتر مهرباب صادق نیا؛ دانشگاه ادیان و مذاهب
 ۴. دکتر لیلا هوشنگی؛ دانشگاه الزهرا (س)
- اعضای کمیته تدوین سرفصل دروس زمینه تخصصی مطالعات میان رشته ای قرآن کریم (به ترتیب الفبا)**

۱. دکتر عباس احمدوند، دانشگاه شهید بهشتی
۲. دکتر زهرا بشارتی، دانشگاه شهید بهشتی
۳. دکتر زینب حاجی محمدی، دانشگاه شهید بهشتی
۴. دکتر منصوره سادات خاتمی، دانشگاه شهید بهشتی
۵. دکتر قاسم درزی، دانشگاه شهید بهشتی
۶. دکتر جمیله علم الهدی، دانشگاه شهید بهشتی
۷. دکتر علیرضا طالب پور، دانشگاه شهید بهشتی
۸. دکتر مهین ناز میردهقان، دانشگاه شهید بهشتی

جدول تغییرات^۱

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
	عناوین تغییر یافته	
۱	اعجاز قرآن کریم	اعجاز قرآن؛ نقد نظریه‌ها
۲	نقد قراءات	قراءات قرآن کریم؛ نقد نظریه‌ها
۳	جوامع حدیثی	جوامع حدیثی شیعه
		جوامع حدیثی اهل سنت
۴	احادیث موضوعه	نقد احادیث موضوعه
۵	تحقیق در ترجمه قرآن کریم	ترجمه پژوهی قرآن کریم
۶	نقد و تحقیق مکاتب تفسیری	مطالعات قرآنی شیعه؛ جریان‌ها و مکاتب
		مطالعات قرآنی اهل سنت؛ جریان‌ها و مکاتب
		مطالعات قرآنی خاورشناسان؛ جریان‌ها و مکاتب
	عناوین حذف شده	
۱	نقد آراء معاصران درباره قرآن کریم	-----
۲	نقد آراء معاصران درباره حدیث	-----
۳	قرآن و نیازهای انسان معاصر	-----
	عناوین افزوده	
۱	-----	دروس زمینه تخصصی مطالعات قرآنی
۲	-----	دروس زمینه تخصصی مطالعات حدیثی
۳	-----	دروس زمینه تخصصی تفسیر تطبیقی
۴	-----	دروس زمینه تخصصی مطالعات تطبیقی قرآن و عهدین
۵	-----	دروس زمینه تخصصی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن کریم

۱. در بازنگری برنامه درسی مقطع دکتری تخصصی رشته علوم قرآن و حدیث، تلاش شده است برنامه‌های درسی موجود ساماندهی، بازنگری و عناوین جدید در قالب «زمینه تخصصی» طراحی شود: «زمینه تخصصی مطالعات قرآنی»، «زمینه تخصصی مطالعات حدیثی»، «زمینه تخصصی تفسیر تطبیقی»، «زمینه تخصصی مطالعات تطبیقی قرآن و عهدین» و «زمینه تخصصی مطالعات میان رشته ای قرآن کریم».

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

الف) مقدمه: معرفی کلی و تبیین برنامه درسی

طرح بررسی و بازنگری رشته‌های موجود علوم قرآن و حدیث، در شهریور ماه ۱۳۹۱، دستور کار کمیته تحول در مطالعات قرآن و حدیث قرار گرفت تا ضمن بررسی وضعیت موجود با نیازسنجی و اخذ نظر استادان، مدل طراحی و پیشنهاد برنامه دوره کارشناسی این رشته را بر اساس رویکردهای شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی در بازنگری رشته‌های دانشگاهی ارائه نماید. در این طرح ملی، مجموعه مطالعات مرتبط با وضعیت‌سنجی آموزش عالی قرآن و تمامی سرفصل‌های مصوب، گردآوری و طی چند مطالعه از جهت محتوا و ساختار، تحلیل و آسیب‌شناسی شد. رهاورد مساعی افزون بر سی تن از اساتید حوزه آموزش عالی قرآن و صاحب‌نظران توسعه فرهنگ قرآنی، تدوین و ابلاغ برنامه‌ی درسی رشته‌ی کارشناسی علوم قرآن و حدیث در سال ۱۳۹۵ بود که عناوین دروس رشته در آن بر مبنای برون‌داد مطالعات علمی و برآیند نظریات و تجارب استادان رشته علوم قرآن و حدیث و صاحب‌نظران برنامه‌ریزی درسی تدوین یافت. بنا بر ضوابط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لزوم بازنگری برنامه‌های درسی رشته‌های تحصیلی پس از گذشت ۵ سال از اجرای آنها، بازنگری برنامه درسی رشته در مقاطع سه‌گانه تحصیلی در قالب آیین‌نامه تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی ابلاغی به شماره «۱۵۴۹۱۴/و» مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۲۷ با تشکیل کمیته بازنگری برنامه درسی در سال ۱۴۰۲ با حضور استادان و صاحب‌نظرانی از دانشگاه‌های مجری رشته و مشارکت جمعی گروه‌های علمی کشور صورت پذیرفت. برنامه مقطع کارشناسی در سال ۱۴۰۳ و مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی در سال ۱۴۰۴ به پایان رسید.

مبانی رشته

مبانی رشته علوم قرآن و حدیث بر پایه آموزه‌های قرآن، حدیث و منابع اسلامی، هماهنگ با اسناد فرابخشی حوزه علم، فرهنگ و توسعه فرهنگ قرآنی شامل: نقشه جامع علمی کشور، نقشه فرهنگی کشور و منشور توسعه فرهنگ قرآنی استوار است.

اصول کلی برنامه‌ریزی رشته

۱. در این رشته متن آیات قرآن کریم محوریت داشته، از این رو سایر متون و نیز هرگونه کوشش علمی و آموزشی در پرتو متن قرآن کریم و در راستای تدبیر و فهم آن تعریف و تعلیم می‌شود.
۲. توجه به کلام و سیره پیامبر و اهل بیت علیهم السلام به عنوان تبیین نظری و عملی آیات قرآن کریم و جدایی ناپذیری میان قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام
۳. رویکرد جامع به ابعاد مختلف معرفتی، تربیتی، فرهنگی و سیاسی قرآن کریم و احادیث معصومان علیهم السلام
۴. توجه به مهارت افزایی و توزیع متوازن مفاد درسی در قالب‌های «روشی»، «قواعد دانشی»، «معارف قرآنی و حدیثی»، ... و اولویت و تقدم رویکرد علمی - تخصصی بر رویکرد تبلیغی - ترویجی
۵. پایبندی به آرمان‌های انقلاب اسلامی و ارزش‌های نظام جمهوری اسلامی

ب) اهداف

با توجه به نقش مبنایی قرآن و حدیث در علم و فرهنگ جامعه اسلامی، طراحی و اجرای برنامه‌ای هدفمند و منسجم برای رشته علوم قرآن و حدیث ضروری است. تصویب منشور توسعه فرهنگ قرآنی به عنوان سند ملی راهبری امور قرآنی کشور و گسترش ساختاری فعالیت‌های مرتبط با قرآن و عترت در در نظام علمی، آموزشی و فرهنگی، ضرورت توجه به این مهم را مضاعف می‌کند. بر این اساس، رسالت این رشته تأمین بخش قابل توجهی از فعالان نظام توسعه فرهنگ قرآنی در حوزه‌های آموزشی، پژوهشی و تبلیغی - ترویجی است. برنامه درسی حاضر گامی در پاسخ گویی به این نیاز است. تعلیم و انس با قرآن و حدیث، مقدمه تمسک فردی و اجتماعی به قرآن و عترت است که خود به تنهایی موضوعیت داشته و اقامه آن از وظایف نظام اسلامی است. از این رو می‌بایست نیاز جامعه اسلامی به کارشناسان توانمند برای تعلیم، تبلیغ و تحقیق قرآنی برآورده شود. رشته علوم قرآن و حدیث به ویژه در مقطع کارشناسی تأمین کننده اصلی این نیاز است. در این رشته علاوه بر آشنایی و انس دانشجویان با قرآن و حدیث پیامبر و اهل بیت علیهم السلام و فهم معارف آن، توانمندی‌های لازم برای ایفای نقش در فعالیت‌های قرآن و عترت کشور کسب می‌شود.

اهداف آموزشی و پرورشی

۱. توانایی قرائت صحیح، ترجمه و بیان معانی آیات و متون روایی
 ۲. کسب دانش و مهارت‌های لازم برای استفاده از قرآن و حدیث و توانایی مراجعه به متون علمی مرتبط
 ۳. کسب آمادگی و توانمندی لازم جهت ایفای نقش در فعالیت‌های قرآن و عترت در حوزه آموزشی، پژوهشی و تبلیغی - ترویجی
- با اجرای موفق این برنامه و توسعه آن در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، انتظار می‌رود کارشناسان توانمند مورد نیاز فرهنگ‌سازی قرآنی کشور در نظام آموزش عمومی و تبلیغ و ترویج قرآن کشور بر اساس آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم السلام تربیت شوند و آمادگی لازم برای تحصیل افتاد مستعد در مقاطع بالاتر به منظور تولید علم و نظام‌سازی قرآنی مبتنی بر مکتب اهل بیت علیهم السلام، کسب شود.

پ) اهمیت و ضرورت

بهره‌وری از قرآن به عنوان کتاب انسان‌سازی و محور هدایت و قانون حیات طیبه فردی و اجتماعی، مستلزم تأمین نیروی انسانی کارآمد در گستره نظام توسعه فرهنگ قرآنی است و بر این اساس می‌بایست عموماً رویکرد نظام آموزش عالی قرآنی کشور و مشخصاً برنامه‌ریزی و اجرای رشته‌های علوم قرآن و حدیث دانشگاه‌ها در بستر این نظام و با رویکرد قرآن‌محوری، کاربردی‌سازی و نیازمندی، متحول شده و ارتقا و تعالی یابد. همچنانکه اسناد بالادستی موجود نیز بر این مهم تأکید دارند. این اسناد عبارتند از:

برنامه هفتم توسعه:

ماده ۹۵ و تبصره ۱: «ماده ۹۵ - در اجرای اصل سی‌ام (۳۰) قانون اساسی و به منظور وحدت رویه و تقویت هماهنگی و همگرایی در روند توسعه آموزش عالی، پژوهش و فناوری، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند ظرف شش ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، طرح خود مشتمل بر تعیین ظرفیت کل و سهم دانشجویان به تفکیک رشته، مقطع تحصیلی و زیرنظام‌های آموزش عالی کشور، توزیع دانشجویان در رشته‌ها، مقاطع تحصیلی و نیز توسعه و ایجاد رشته‌ها و مقاطع تحصیلی مورد نیاز در گروه‌های آموزش عالی، مبتنی بر ملاحظات آمایش آموزش عالی و آمایش سرزمین را تهیه نموده و به تصویب شوراهای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارتخانه‌های مذکور برسانند و هرساله آن را به‌روزرسانی نمایند.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند نسبت به رفع همپوشانی رشته‌ها و گرایش‌های فعال بر اساس سیاست‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدام نمایند.»

بند الف ماده ۹۷: «ماده ۹۷ - الف - وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند با هدف تحقق دانشگاه تمدن‌ساز و حکمت‌بنیان و زمینه‌سازی انجام پژوهش‌های مأموریت‌گرا و مسأله‌محور و پاسخگویی به نیازها و مسائل کشور، تحقق مرجعیت علمی و سرآمدی جهانی در عرصه علوم و فناوری و ارتقای شتاب علمی، در سال اول برنامه اقدامات قانونی لازم را به منظور بازنگری و اصلاح شاخصهای ارزیابی، برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و فناوری و آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به جذب، تبدیل وضعیت، ارتقا، ترفیع و آیین‌نامه جامع «مدیریت دانشگاهها، نظام ارزیابی و انگیزش و نحوه ارائه خدمات موظفی اعضای هیأت علمی» بر اساس رویکرد برنامه‌محوری از جمله مأموریت‌گرایی و مسأله‌محوری، شاگردپروری و استادمحوری انجام دهند.»

نقشه جامع علمی کشور

راهبرد کلان ۵ توسعه علم و فناوری: نهادینه کردن نگرش اسلامی به علم و تسریع در فرایندهای اسلامی شدن نهادهای آموزشی و پژوهشی
بند ۱ اقدامات ملی راهبرد کلان ۵ توسعه علم و فناوری: بازنگری برنامه‌ها و محتوای آموزشی بر اساس مبانی نظری و ارزشی و نگرش اسلامی
بند ۳۴ اقدامات ملی راهبرد کلان ۶ توسعه علم و فناوری: بازنگری و بازتولید محتوا و روشهای آموزشی و پرورشی به منظور تعمیق تربیت اسلامی و حیات دینی و اعتقاد و التزام به ارزشهای انقلاب اسلامی در دانش‌آموزان و دانشجویان و آشنایی آنان با فرهنگ و تمدن اسلامی

منشور توسعه فرهنگ قرآنی و وظایف ابلاغی توسط شورای توسعه فرهنگ قرآنی

بند ۳ ماده ۲: توسعه نظریه پردازی در نظامهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مبتنی بر فرهنگ و معارف قرآنی
بند ۸ ماده ۲: هدایت فرایندهای آموزشی، پژوهشی و تبلیغی ترویجی قرآنی به سمت کاربردی کردن تعلیم قرآنی در زندگی فردی و اجتماعی
بند ۱۰ ماده ۲: ارتقای بخشی نظام تعلیم و تربیت، نظام رسانه ای، نظام تبلیغات دینی و سایر نظام‌های موثر با الهام از تعلیم قرآن کریم
بند ۱۲ ماده ۴: برنامه ریزی برای تأمین و توسعه منابع انسانی مورد نیاز حوزه‌های مختلف امور قرآنی و کیفیت بخشی منابع انسانی موجود

رویکردهای شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی در بازنگری رشته‌های دانشگاهی

۱. تجمیع رشته‌های دانشگاهی در مقطع کارشناسی و انتقال کلیه گرایش‌ها به مقطع کارشناسی ارشد (مدل لوزی)
۲. کاربردی‌شدن رشته‌ها و تطبیق برنامه درسی با نیازهای اشتغال در جامعه

«اهداف آموزش عمومی قرآن کشور» شورای عالی انقلاب فرهنگی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است به منظور تأمین نیروی انسانی لازم برای تحقق اهداف آموزش عمومی قرآن کشور، با همکاری دانشگاه فرهنگیان و سایر مراکز آموزش عالی واجد صلاحیت، نسبت به طراحی و اجرای دوره‌های آموزش عالی تربیت مربی، معلم، مدرس، کارشناس، مدیر و پژوهشگر آموزش عمومی قرآن در مقاطع کاردانی تا دکتری اقدام کند. این اهداف عبارتند از:

۱. تقویت ایمان و گرایش به قرآن و عترت: اعتقاد قلبی به حقانیت، جامعیت و جاودانگی قرآن کریم و جایگاه پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) به عنوان تبیین‌کنندگان علمی و عملی قرآن و محبت و مودت نسبت به قرآن و اهل بیت (ع)
۲. توانایی خواندن قرآن کریم: خواندن صحیح و روان قرآن کریم با تلفظ عربی حروف و حرکات در حد تمایز
۳. درک معنای آیات قرآن کریم: درک معنای ظاهری عموم عبارات و آیات قرآن کریم
۴. توانایی و التزام به تدبر در آیات قرآن کریم: آشنایی با روش تدبر و پابندی به اندیشه و دقت در آیات قرآن برای درک بهتر مراد و مقصود آیات

۵. حفظ قرآن کریم: به خاطر سپاری و ازبر خوانی بخش هایی از آیات و سور قرآن کریم (حداقل سه جزء)
 ۶. انس با قرآن کریم: اشتیاق به خواندن روزانه و استماع قرآن کریم، همراه با فهم و تدبر در آیات
 ۷. آشنایی با علوم و معارف قرآن کریم: آشنایی با کلیات تاریخ و علوم قرآنی و شناخت معارف اسلامی و ضروری قرآن کریم
 ۸. توانایی استفاده از قرآن کریم: توانایی جستجو و دریافت معارف عمومی مورد نیاز از قرآن کریم با استفاده از منابع معتبر
 ۹. تبعیت از قرآن و عترت: عمل به آموزه های قرآن و اهل بیت در ابعاد مختلف زندگی و تحقق سبک زندگی قرآنی
- با وجود این اسناد، اهم آسب های موجود در رشته های سابق علوم قرآن و حدیث که از پژوهش های مرتبط در این خصوص احصاء شده و مد نظر کمیته تحول در مطالعات قرآن و حدیث قرار گرفت از این قرار بوده است، عبارتند از:
- عدم محوریت و اصل نبودن متن آیات قرآن به عنوان منبع لایزال و کتاب هدایت زندگی بشر مطابق با قرائت اهل بیت علیهم السلام در برنامه آموزشی رشته های علوم قرآن و حدیث
 - عدم تطابق محتوای رشته های علوم قرآن و حدیث با اهداف و آرمان های انقلاب اسلامی و نظام توسعه فرهنگ قرآنی
 - عدم تناسب محتوای رشته های قرآنی موجود با نیازهای جامعه و ناتوانی از تأمین نیروی انسانی جهت انجام فعالیت های آموزشی، پژوهشی و تبلیغی
 - ترویجی قرآن و عترت
 - کم توجهی به نیازسنجی در تعریف و محتوای رشته های قرآن و حدیث
 - نابسامانی و تکرار در عناوین و سرفصل های رشته های مختلف علوم قرآنی
 - فقدان شاخص های استاندارد در تعریف و هدفگذاری رشته های قرآنی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی مختلف

تعداد و نوع واحدهای درسی (بر اساس جدول شماره ۱ تا ۳ آیین نامه تدوین و بازنگری برنامه های درسی)

جدول (۱) - توزیع واحدها

نوع دروس	تعداد واحد
دروس عمومی	-
دروس پایه	-
دروس تخصصی الزامی	۸
دروس تخصصی اختیاری	۱۰
رساله	۱۸
جمع	۳۶

در بازنگری برنامه درسی مقطع دکتری تخصصی رشته علوم قرآن و حدیث، تلاش شده است برنامه های درسی موجود ساماندهی، بازنگری و عناوین جدید در قالب ۵ «زمینه تخصصی» طراحی شود: «زمینه تخصصی مطالعات قرآنی»، «زمینه تخصصی مطالعات حدیثی»، «زمینه تخصصی تفسیر تطبیقی»، «زمینه تخصصی مطالعات تطبیقی قرآن و عهدین» و «زمینه تخصصی مطالعات میان رشته ای قرآن کریم». واحدهای درسی هر یک از این زمینه های تخصصی در بخش «دروس تخصصی اختیاری» جای می گیرد. از این رو، هر دانشجوی مشغول به تحصیل در مقطع دکتری تخصصی باید علاوه بر واحدهای «دروس تخصصی الزامی» - مشتمل بر ۴ عنوان درسی - که میان همه «زمینه های تخصصی» فوق الذکر مشترک است، ۱۰ واحد درسی از یکی از این زمینه ها را به انتخاب دانشگاه محل تحصیل بگذراند. قابل توجه آنکه، اخذ واحد درسی به صورت ترکیبی از این زمینه ها ممکن نیست. لازم به ذکر است هر دانشگاه مؤلف است زمینه تخصصی ارائه شده را جهت درج در دفترچه راهنمای ثبت نام کنکور سراسری سنجش اعلام کند.

ث) نقش، توانایی و شایستگی مورد انتظار از دانش آموختگان:

۱) **تدریس دانشگاهی:** تدریس در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی در مقاطع مختلف تحصیلی.

۲) **پژوهش و اجرای پروژه های علمی:** انجام طرح های پژوهشی و مطالعات علمی در مراکز تحقیقاتی، دانشنامه نویسی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، صدا و سیما و سایر نهادهای مرتبط.

۳) تألیف و بازنگری منابع آموزشی؛ تحقیق و نگارش کتب درسی دانشگاهی و مشارکت در بازبینی و به‌روزرسانی برنامه‌های درسی مراکز آموزش عالی.

۴) همکاری‌های میان‌رشته‌ای؛ همکاری با مؤسسات آموزشی و اجرایی در انجام پژوهش‌های کاربردی و بین‌رشته‌ای.

۵) مأموریت‌های علمی و فرهنگی؛ همکاری با نهادهای فرهنگی داخلی و بین‌المللی از جمله رایزنی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور.

ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره (اطلاعات این بند به صورت پیشنهادی می‌باشد و شرایط و ضوابط ورود به

دوره‌های تحصیلی، تابع سیاست‌های بالادستی می‌باشد).

۱. احراز حداقل‌های علمی؛ کسب نمره قبولی در آزمون‌های تخصصی ورودی دوره دکتری علوم قرآن و حدیث مطابق ضوابط مصوب.

۲. دانش تخصصی؛ آشنایی با مهم‌ترین منابع، مباحث و چالش‌های حوزه علوم قرآن، علوم حدیث و تفسیر قرآن در سطح استاندارد دانش‌آموختگان ممتاز کارشناسی ارشد.

۳. مهارت‌های فناورانه؛ تسلط بر نرم‌افزارهای تخصصی علوم اسلامی و توانایی استفاده از سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر در پژوهش‌های نوین.

۴. توانمندی‌های زبانی؛ تسلط بر علوم زبان‌شناسی قرآن کریم و مهارت در ترجمه متون تخصصی مرتبط با رشته.

۵. مصاحبه تخصصی؛ موفقیت در مصاحبه علمی دانشگاه/گروه علمی مورد تقاضا با تأکید بر سرفصل‌های اعلامی و تخصص‌های مورد نیاز.

ج) شرایط، ضوابط و الزامات اجرا و گسترش رشته؛

اجرای این رشته نیاز به زیر ساخت‌های کافی اعم از گروه علمی علوم قرآن و حدیث در دانشگاه مجری، اساتید متخصص و مجرب دارای مدرک مرتبط و دیگر ضوابط مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری در اجرای مقطع دکتری تخصصی دارد. دروس تخصصی الزامی و اختیاری را حتی المقدور استادان متخصص در رشته علوم قرآن و حدیث و سایر رشته‌های مرتبط عهده‌دار شوند. در تدریس این مواد درسی بر تعمیق یادگیری عملی و مهارتی مطالب تأکید شود.

هـ) زمینه‌های شغلی حال و آینده

مهمترین عناوین مشاغل قرآنی شناسایی شده در طرح مشاغل قرآنی در سه حوزه کلی «آموزشی»، «علمی — پژوهشی» و «تبلیغی — ترویجی» قابل ارائه است.

- مشاغل حوزه آموزشی: مدیر مراکز آموزش عمومی قرآن، مدیر مراکز آموزش تخصصی قرآن، کارشناس آموزش‌های عمومی قرآنی، کارشناس آموزش‌های تخصصی قرآنی، کارشناس مؤلف متون آموزشی قرآنی، کارشناس کارگاه آموزشی قرآن کریم، مربی قرآن، معلم قرآن، مدرس آموزش‌های عمومی قرآنی، مدرس تربیت مربی و معلم قرآن، مدرس علوم قرآنی، مدرس ترجمه، تفسیر و معارف قرآنی.

- مشاغل حوزه علمی — پژوهشی: مدیر مراکز پژوهشی قرآنی، مدیر طرح‌های پژوهشی قرآنی، مدیر نشریات تخصصی قرآنی، مدیر همایش‌های تخصصی قرآنی، مدیر کتابخانه‌های تخصصی قرآنی، کارشناس ترجمه و تفسیر قرآن، کارشناس علوم و معارف قرآنی، کتابدار تخصصی قرآنی، کارشناس نشریات تخصصی قرآنی، کارشناس همایش‌های تخصصی قرآنی، مفسر قرآن، مترجم قرآن و آثار قرآنی، پژوهشگر علوم و معارف قرآنی، پژوهشگر امور قرآنی (پژوهشی، آموزشی و تبلیغی ترویجی).

- مشاغل حوزه تبلیغی — ترویجی: مدیر مطبوعات و نشریات قرآنی، مدیر شبکه‌های رادیویی قرآنی، مدیر شبکه‌های تلویزیونی و ماهواره‌ای قرآنی، مدیر شبکه‌های اینترنتی قرآنی، مدیر خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی قرآنی، مدیر نشر مصحف (قرآن کریم)، مدیر تولید و توزیع محصولات قرآنی (نرم‌افزارهای قرآنی، لوح‌های آموزشی و ...)، مدیر نمایشگاه‌ها و موزه‌های قرآنی، مدیر محافل، جشنواره‌ها و مسابقات قرآنی، مدیر روابط عمومی مراکز قرآنی، مدیر جلسات قرآنی مساجد، کارشناس امور قرآنی در رادیو، کارشناس امور قرآنی در تلویزیون و ماهواره، گزارشگر و مجری فعالیت‌های قرآنی، کارشناس امور قرآنی در خبرگزاری‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و شبکه‌های اینترنتی، کارشناس نویسندگان قرآنی، مصحح قرآنی (نمونه خوان و ویراستار قرآنی)، کارشناس تولید نرم‌افزار و محصولات قرآنی، کارشناس نشر، بازاریاب و پخش محصولات قرآنی (مصحف شریف، کتاب‌های قرآنی، نرم‌افزار و ...)، کارشناس نمایشگاه‌ها و موزه‌های قرآنی، کارشناس جشنواره‌ها و مسابقات قرآنی، کارشناس روابط عمومی مراکز قرآنی، مبلغ قرآنی، مشاور قرآنی و مشاور قرآنی ترویجی و آموزشی.

(ی) جایگاه تمدنی، فرهنگی و اجتماعی (جایگاه رشته تحصیلی در حوزه تمدنی گذشته، حال و آینده و بافت فرهنگی و اجتماعی کشور)

شکل‌گیری و شکوفایی هر تمدن مرهون عناصری از قبیل امنیت و آرامش اجتماعی، دین‌مداری، اخلاق، فعالیت اقتصادی، همکاری و تعاون، اتحاد و همبستگی و مانند آنها است. هریک از این عوامل افزون بر نقش مستقل موثر خود در زایش تمدن با دیگر عوامل ارتباط منسجمی دارد که با همبستگی یکدیگر، سبب ایجاد تمدن می‌شوند. شکوفایی و اعتلای هر تمدن مستلزم فراهم‌سازی زمینه‌های مساعد برای شکوفایی استعدادهای بشر از یکسو و عرضه دستاوردهای گوناگون وی با کسب علم، معرفت، تجارب و تنظیم قوانین و مقررات در تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی از سوی دیگر است که این دو به رشد و تعالی جامعه بشری منجر می‌شود. بی‌تردید دین، به‌عنوان بن‌مایه فرهنگ و تمدن اسلامی با تعلیم قرآنی و سیره ائمه اطهار (ع)، تحولی نوین در اندیشه و روح انسان پدید آورد و مایه پیراستن سنت و نظام‌های کهنه آنان از اخلاقیات تباه جاهلی شد. بدین سبب به رشد و شکوفایی استعدادهای علمی، فنی، هنری و ادبی آنان پرداخت و با جایگزینی نظام‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی پویا در پرتوی معارف والای وحیانی، تمدن اسلامی به رشد و بالندگی رساند. نقطه آغاز شکوفایی علوم در تربیت و تمدن اسلامی، قرآن کریم است. قرآن در بنیان‌گذاری سنگ بنا و فرهنگ و تمدن اسلامی نقش بسزایی داشته و از همان قرن نخست هجری، ابعاد تمدن‌سازی اسلام نمود عینی یافت. مسلمانان دانش‌های فراوان و گونه‌گون خود را از تحقیق و جستجو در معانی و مفاهیم آیات قرآن و در وهله دوم حدیث آغاز کردند به گونه‌ای که نخستین موضوع‌های علمی آنان مسائل مربوط به قرآن و سنت (حدیث) بود. علم قرائت، تفسیر، کلام، حدیث، رجال، لغت، نحو، صرف، بلاغت و تاریخ و سیره که جزو نخستین علوم اسلامی است همگی زاینده قرآن و سنت است. رشته «علوم قرآن و حدیث» در قالب مطالعه ضابطه‌مند و هدف‌دار قرآن و حدیث می‌تواند افزون بر بازخوانی هویت دینی و تاریخ اندیشه تمدنی اسلامی و برنشانیدن نقاط قوت گذشته به بازسازی و بازآفرینی آن کمک شایانی نماید. به‌طور خلاصه می‌توان بر این موارد تأکید کرد:

۱. حفظ و تداوم سنت‌های اصیل علمی؛ پاسداری و توسعه میراث آموزشی و پژوهشی علوم قرآن و حدیث به عنوان بنیادی‌ترین منابع دینی در تمدن اسلامی، با رویکردی نوین و متناسب با نیازهای عصر حاضر.
۲. پاسخ به چالش‌های فکری معاصر؛ ارائه تحلیل‌های مستند و روزآمد از آموزه‌های قرآنی و حدیثی - با تکیه بر مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) - برای مواجهه هوشمندانه با پرسش‌ها و شبهات دنیای امروز.
۳. توسعه دانش‌نامه‌ای اسلامی؛ غنی‌سازی گنجینه علوم اسلامی از طریق پژوهش‌های نوین زبان‌شناختی، متن‌پژوهی و مطالعات تاریخی در متون مقدس.
۴. تقویت هویت و استقلال فکری؛ توانمندسازی دانش‌پژوهان در دفاع عالمانه از باورهای دینی و مقابله با شبهات فرهنگی و اعتقادی با روش‌های علمی و استدلالی.
۵. بازسازی تمدن نوین اسلامی؛ هم‌سازی دانش قرآن و حدیث با نیازهای جامعه برای تحقق الگوی پیشرفت ایرانی-اسلامی مبتنی بر آموزه‌های اهل بیت (علیهم‌السلام)

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی الزامی*

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	تعداد واحد به تفکیک نوع				تعداد جلسات	تعداد ساعات*		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	عملی	نظری		نظری	عملی		
۲۰۱	اعجاز قرآن؛ نقد نظریه‌ها	۲	۲	-	-	-	۱۶	۳۲	-	ندارد	ندارد
۲۰۲	تفسیر استدلالی قرآن کریم	۲	۲	-	-	-	۱۶	۳۲	-	ندارد	ندارد
۲۰۳	جوامع حدیثی شیعه	۲	۲	-	-	-	۱۶	۳۲	-	ندارد	ندارد
۲۰۴	رجال تطبیقی	۲	۲	-	-	-	۱۶	۳۲	-	ندارد	ندارد

*: ساعت آموزش برای هر واحد نظری ۱۶ ساعت، عملی ۳۲ ساعت، عملی (از نوع کارگاهی) ۴۸ ساعت، کارآموزی و کارورزی ۶۴ یا ۱۲۸ ساعت است.

* دروس تخصصی الزامی، شامل دروسی هستند که هسته اصلی رشته را در مقطع دکتری تخصصی تشکیل می‌دهند و گذراندن همه آنها برای همه دانشجویان در هر یک از زمینه‌های تخصصی پنجگانه «زمینه تخصصی مطالعات قرآنی»، «زمینه تخصصی مطالعات حدیثی»، «زمینه تخصصی تفسیر تطبیقی»، «زمینه تخصصی مطالعات و تطبیقی قرآن و عهدین» و «زمینه تخصصی مطالعات میان رشته ای قرآن کریم» الزامی می‌باشد.

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی اختیاری*

دروس تخصصی اختیاری رشته علوم قرآن و حدیث در مقطع دکتری تخصصی، در قابل ۵ زمینه تخصصی به این شرح طراحی شده است: الف) «زمینه تخصصی مطالعات قرآنی»، ب) «زمینه تخصصی مطالعات حدیثی»، ج) «زمینه تخصصی تفسیر تطبیقی»، د) «زمینه تخصصی مطالعات تطبیقی قرآن و عهدین»، هـ) «زمینه تخصصی مطالعات میان رشته‌ای قرآن کریم»

الف) جدول دروس «زمینه تخصصی مطالعات قرآنی»

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	تعداد واحد به تفکیک نوع			تعداد جلسات	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		تعداد ساعات*		نظری	عملی
			نظری	عملی	نظری - عملی		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست.	مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه است.	نظری	عملی		
۳۰۱	مطالعات قرآنی شیعه؛ جریان‌ها و مکاتب	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۲	مطالعات قرآنی اهل سنت؛ جریان‌ها و مکاتب	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۳	مطالعات قرآنی خاورشناسان؛ جریان‌ها و مکاتب	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۴	مکتب قرآنی اهل بیت (ع)	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۵	قراءات قرآن کریم؛ نقد نظریه‌ها	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۶	ترجمه شناسی قرآن کریم	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۷	مطالعات میان رشته‌ای قرآن کریم؛ مبانی و روش‌ها	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۸	مباحث جدید در دانش تفسیر	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۰۹	تفسیر تطبیقی آیات اعتقادی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد

* دروس تخصصی اختیاری، شامل دروسی هستند که برای هر رشته/گرایش، مکمل هستند و تعدادی از آنها به انتخاب دانشجو / گروه آموزشی، بر اساس علاقه، تخصص یا ... اخذ و گذرانده می‌شوند. وجود دروس اختیاری در برنامه درسی، کمک می‌کند تا دانش / توانمندی دانشجو در یک موضوع تخصصی تر توسعه یابد و دانشجو در یک واحد از عناوین این بخش برای دانشجو در قالب یکی از زمینه‌های تخصصی پنجگانه الزامی است.

ب) جدول دروس «زمینه تخصصی مطالعات حدیثی»

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	تعداد واحد به تفکیک نوع			تعداد جلسات	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		تعداد ساعات*		نظری	عملی
			نظری	عملی	تقریبی - عملی		مرتبط با آمایشی/مأموریت موسسه نیست.	مرتبط با آمایشی/مأموریت موسسه است.	نظری	عملی		
۳۱۰	مطالعات حدیثی شیعه؛ جریان‌ها و مکاتب	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۱	مطالعات حدیثی اهل سنت؛ جریان‌ها و مکاتب	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۲	مطالعات حدیثی خاورشناسان؛ جریان‌ها و مکاتب	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۳	مکتب تفسیری اهل بیت (ع)	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۴	روایات تفسیری؛ تحلیل انتقادی مبانی و نمونه‌ها	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۵	احادیث مشکل؛ مبانی و روش‌های فهم	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۶	نقد احادیث موضوعه	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۷	جوامع حدیثی اهل سنت	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۸	فقه الحدیث	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۱۹	مطالعات میان‌رشته‌ای حدیثی؛ مبانی و روش‌ها	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد

ج) جدول دروس «زمینه تخصصی تفسیر تطبیقی»

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	تعداد واحد به تفکیک نوع			تعداد جلسات	وضعیت آمایشی/اموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		تعداد ساعات*		پیش نیاز	نیز
			نظری - عملی	عملی	نظری		مرتبط با آمایش/اموریت موسسه نیست.	مرتبط با آمایش/اموریت موسسه است.	نظری	عملی		
۳۲۰	مبانی تفسیر تطبیقی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۱	روش تفسیر تطبیقی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۲	جریان شناسی تفسیر تطبیقی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۳	تفسیر تطبیقی قرآن با قرآن	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۴	تفسیر تطبیقی فقهی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۵	تفسیر تطبیقی کلامی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۶	تفسیر تطبیقی روایی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۷	تفسیر تطبیقی اجتماعی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد

(د) جدول دروس «زمینه تخصصی مطالعات تطبیقی قرآن و عهدین»*

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	تعداد واحد به تفکیک نوع			تعداد جلسات	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		تعداد ساعات*		پیش‌نیاز	نظر
			نظری	عملی	نظری - عملی		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست.	مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه است.	نظری	عملی		
۳۲۸	ساختار و تاریخ قرآن و عهدین	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۲۹	روش شناسی تفسیر عهدین و قرآن	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۰	تحلیل تطبیقی داستان‌های قرآن و عهدین	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۱	تحلیل تطبیقی آموزه‌های اعتقادی در قرآن و عهدین	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۲	تحلیل تطبیقی شریعت و اخلاق در قرآن و عهدین	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد

* الزامی است دانشجوی مشغول به تحصیل در این زمینه تخصصی، سه درس «تاریخ یهودیت»، «تاریخ مسیحیت» و «آشنایی با زبان عبری» را به عنوان دروس جبرانی بگذراند.

ه) جدول دروس «زمینه تخصصی مطالعات میان رشته‌ای قرآن کریم» مطالعات میان رشته‌ای علوم انسانی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	تعداد واحد به تفکیک نوع			تعداد جلسات	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		تعداد ساعات*		پیش نیاز	نظر
			نظری	عملی	نظری - عملی		مرتبط با آمایشی/مأموریت موسسه نیست.	مرتبط با آمایشی/مأموریت موسسه است.	نظری	عملی		
۳۳۳	قرآن و مفهوم علم	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۴	مطالعات میان رشته‌ای قرآن کریم؛ مبانی و روش‌ها	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۵	مطالعات میان رشته‌ای قرآن و حقوق	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۶	مطالعات میان رشته‌ای قرآن و علوم اجتماعی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۷	مطالعات میان رشته‌ای قرآن و علوم تربیتی و روانشناسی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۸	مطالعات میان رشته‌ای قرآن و زبان‌شناسی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد
۳۳۹	کاربرد فناوری‌های نوین در مطالعات قرآنی	۲	*	-	-	۱۶			۳۲	-	ندارد	ندارد

*: ساعت آموزش برای هر واحد نظری ۱۶ ساعت، عملی ۳۲ ساعت، عملی (از نوع کارگاهی) ۴۸ ساعت، کارآموزی و کارورزی ۶۴ یا ۱۲۸ ساعت است.

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

الف: عنوان درس به فارسی: اعجاز قرآن؛ ارزیابی نظریه‌ها			
نوع درس و واحد		The Miraculous Nature of the Quran: A Critical Evaluation of Theories	
نظری ☒ پایه ☐		ندارد	عنوان درس به انگلیسی:
عملی ☐ تخصصی الزامی ☒		ندارد	دروس پیش نیاز:
نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری ☐		۲	دروس هم نیاز:
پروژه/رساله/پایان نامه ☐		۳۲	تعداد واحد:
مهارتی-اشتغال پذیری ☐			تعداد ساعت:
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ مرتبط با مأموریت ☐	مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ مرتبط با مأموریت ☐	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	
موسسه است ☐	موسسه نیست ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی تاریخچه طرح بحث اعجاز قرآن
- شناخت تحلیلی نظریه‌ها در زمینه وجوه اعجاز قرآن

اهداف ویژه:

۱. آگاهی از خاستگاه پیدایش نظریه‌ها و آثار مکتوب در بیان وجوه اعجاز قرآن
۲. شناخت تحلیلی تنوع آثار مکتوب عالمان در عرصه اعجاز قرآن
۳. شناخت تحلیلی رویکردهای مختلف در حوزه ماهیت اعجاز قرآن

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (اعجاز، معجزه و ...)، پیشینه، ضرورت، اهمیت، ماهیت، کارکرد، سر تفاوت معجزات و ...
ب) مباحث اصلی:

- مسأله تحدی و پیوند آن با اعجاز
- نظریه صرفه در اعجاز (تاریخچه، خاستگاه طرح، سیر تحول، ادله موافقان و مخالفان)
- نظریه اعجاز ادبی - بیانی (تاریخچه، سیر تحول، تنوع رویکردها، منابع)
- نظریه اعجاز علمی و جامعیت (تاریخچه، سیر تحول، ادله موافقان و مخالفان، آشنایی با آثار مکتوب)
- نظریه اعجاز عددی (تاریخچه، ادله موافقان و مخالفان)
- سایر وجوه اعجاز در دوران معاصر (تربیتی - هدایتی، تشریعی، موسیقایی و ...)
- رموز جاودانگی قرآن

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

۴۰ درصد	فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال
... درصد	آزمون پایان نیم سال
۶۰ درصد	آزمون پایانی

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

(چ) منابع علمی پیشنهادی:

- علوم قرآنی (وحی، اعجاز، تحریف ناپذیری)، محمدعلی مهدوی راد، مجید معارف و فتح الله نجارزادگان
- علوم قرآنی، محمدهادی معرفت
- تناقض نما یا غیب نمون (نگرشی نو به معجزه)، محمدامین احمدی
- ثلاث رسائل فی إعجاز القرآن للرمّانی و الخطّابی و عبدالقاهر الجرجانی، محمد خلف الله أحمد و محمد زغلول سلام
- الطراز، یحیی بن حمزه علوی
- دلائل الإعجاز، عبدالقاهر جرجانی
- أسرار البلاغه، عبدالقاهر جرجانی
- جامعیت قرآن؛ پژوهشی استنادی و تحلیلی از مسأله جامعیت و قلمرو آن، سید محمدعلی ایازی
- موسوعه الإعجاز العلمی فی القرآن الکریم و السنه المطهره، یوسف الحاج أحمد
- الإعجاز العددي للقرآن الکریم عبدالرزاق نوفل
- نهاية الإیجاز فی درایه الإعجاز، فخرالدین محمد بن عمر رازی
- معترك الأقران فی إعجاز القرآن، جلال الدین سیوطی
- الإتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی
- البرهان فی علوم القرآن، بدرالدین محمد بن عبدالله زرکشی
- الصرّفه و الإنباء بالغیب، حسین نصّار

(ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

(خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تفسیر استدلالی قرآن کریم			
عنوان درس به انگلیسی:		Argumentative ommentary	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
	۳۲	پروژه/ رساله / پایان نامه ☐	
تعداد ساعت:		مهارتی-اشتغال پذیری ☐	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی)		مرتبط با آمایش/مأموریت	مرتبط با مأموریت/آمایش
اختیاری مشخص شود)		موسسه نیست ☐	موسسه است ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی و کاربردی ضوابط و روش های استنباط و اجتهاد در تفسیر قرآن کریم

اهداف ویژه:

۱. تقویت توان تحلیل روش های استنباط و اجتهاد در فهم آیات قرآن کریم
۲. توانمندسازی در جهت واکاوی و تحلیل تفسیرهای اجتهادی
۳. ارتقای توان به کارگیری ابزارهای لازم برای تفسیر اجتهادی (مانند دانش لغت، نحو، بلاغت و دیگر دانستنی ها
۴. تقویت تفکر نقّادانه در واکاوی تفاسیر مختلف

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت و ...

ب) مباحث اصلی:

- روش شناسی اجتهاد در تفسیر
- ابعاد مختلف اجتهاد در تفسیر آیات عقاید، اخلاق، احکام، قصص انبیا و ...
- آسیب شناسی اجتهاد در تفسیر
- گزینش نمونه هایی از غُرر آیات جهت اجتهاد در تفسیر؛ مانند آیات ذیل:
- آیات عقایدی: بقره/ ۲۵۵-۲۵۷، أنعام/ ۱۰۳، حدید/ ۳، توبه/ ۱۰۵، اعراف/ ۸ و ...
- آیات اخلاقی و تربیتی: قصص/ ۷۷، إسرائ/ ۳۶، حشر/ ۱۹، حجر/ ۸، حجرات/ ۱۲، نساء/ ۹، ۱۹، أحزاب/ ۷۰، جمعه/ ۲، شعراء/ ۸۹ و ...
- آیات الأحکام: بقره/ ۱۲۵، ۱۸۰، ۲۸۲، مائده/ ۶، ۱۰۶، توبه/ ۲۹، أحزاب/ ۵۹ و ...

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

یک. منابع تفسیری؛ شامل:

- المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمدحسین طباطبائی
 - مجمع البیان الجامع لعلوم القرآن، امین الإسلام طبرسی
 - مفاتیح الغیب (تفسیر کبیر)، فخر رازی
 - تفسیر تسنیم، آیت الله جوادی آملی
 - من وحی القرآن، سید محمدحسین فضل الله
 - التحریر والتنویر، شیخ محمدطاهر معروف به ابن عاشور
 - زبدۃ البیان فی احکام القرآن، احمد بن محمد اردبیلی
 - کنز العرفان فی فقه القرآن، جمال الدین مقداد بن عبدالله سیوری
 - روائع البیان فی تفسیر آیات الاحکام من القرآن، محمد علی صابونی
- دو. منابع روش شناسی تفسیر؛ شامل:

- التفسیر والمفسرون، محمد هادی معرفت
- مبانی تفسیر قرآن، ایازی
- روش شناسی تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی
- المذاهب التفسیریة، گلده تسیهر

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: جوامع حدیثی شیعه				
نوع درس و واحد		Shia Hadith Compendiums		عنوان درس به انگلیسی:
نظری ■	پایه □	ندارد		دروس پیش نیاز:
عملی □	تخصصی الزامی ■	ندارد		دروس هم نیاز:
نظری-عملی □	تخصصی اختیاری □		۲	تعداد واحد:
پروژه/ رساله / پایان نامه □			۳۲	تعداد ساعت:
مهارتی-اشتغال پذیری □				
مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است □	مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست □	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی پدیده جامع نگاری حدیث در شیعه و سیر تحول آن

اهداف ویژه:

۱. شناخت ابعاد گوناگون جامع نگاری حدیث و جوامع حدیثی
۲. شناخت زمینه‌های علمی، فرهنگی و سیاسی در تدوین جوامع حدیثی
۳. شناخت مبانی و روش‌های تدوین جوامع حدیثی
۴. شناخت تأثیر و تأثر جوامع حدیثی

پ (سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت، انواع و ...

ب) مباحث اصلی؛ جامع نگاری حدیث در ادوار گوناگون

- دوره اقدمین (قرنهای ۱-۳) در محورهای

- رویکرد جامع نگاری این دوره

- اقسام کتابهای جامع شامل: کتب نام گذاری شده به الجامع فی الحدیث، الجامع فی الفقه، الجامع فی انواع الشرائع و، ثلاثین نگاری، مشیخه

نگاری، نوادرنگاری و کتابهای خاص مانند المحاسن برقی

- دوره متقدمان (قرنهای ۴-۵) در محورهای

- رویکرد جامع نگاری این دوره

- کتابهای جامع (کتب اربعه شیعه)

- دوره متأخران (قرنهای ۱۳-۶) در محورهای

- رویکرد جامع نگاری این دوره

- اقسام کتابهای جامع در محورهای: جوامع گسترده و مفصل حدیثی از جمله الوافی، وسائل الشیعه، بحارالانوار، جامع المعارف والاحکام و

- توسعه جامع نگاری نسبی در موضوعات اخلاق، زیارات، مکاتیب نگاری و

- کتابهای جامع معاصر: مستدرک الوسائل، جامع أحادیث الشیعه، میزان الحکمه، الحیاه

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	- درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- جوامع حدیثی شیعه، هادی حجت
- تاریخ حدیث شیعه، سیدمحمد کاظم طباطبایی
- پژوهشی در تاریخ حدیث شیعه، مجید معارف
- الأعلام الهادیة الرفیعة فی إعتبار الكتب الأربعة المنیعة، علی نمازی شاهرودی
- تاریخ حدیث شیعه در ماوراء النهر و بلخ (درآمدی بر مکتب حدیثی خراسان)، مهدی غلامعلی
- Constructing a Worldview: Al-Barqī's Role in the Making of Early Shī'ī Faith, Roy Vilozny
- The Formative Period of Twelver Shicizm: Hadith as Discourse Between Qum and Baghdad, Andrew J. Newman

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: رجال تطبیقی			
عنوان درس به انگلیسی:		Comparative Rijal studies	
دروس پیش نیاز:		ندارد	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایشی/مأموریت موسسه	
		مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است	
		نیست	
		مهارتی-اشتغال پذیری	
		پروژه/رساله/پایان نامه	
		تخصصی اختیاری	
		نظری-عملی	
		عملی	
		نظری	
		پایه	
		نوع درس و واحد	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی روش اعتبار سنجی سندی روایات نزد فریقین
- شناخت تطبیقی بنیادهای راوی شناسی از دیدگاه فریقین

اهداف ویژه:

۱. آگاهی از ظرفیتهای علم رجال نزد عالمان فریقین در جهت ارتقا و تکمیل پژوهشهای رجالی
۲. نقد و ارزیابی اصول و مبانی علم رجال در میان عالمان فریقین
۳. شناخت تحلیلی منابع و روشهای ارزیابی اسناد روایات فریقین

پ (سرفصل ها):

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، ضرورت، اهمیت، جایگاه علم رجال در دانشهای حدیثی فریقین و ...
ب) مباحث اصلی:

- تاریخ علم رجال و گونه های منابع رجالی نزد فریقین
 - تاریخ علم رجال در شیعه
 - گونه های منابع رجالی شیعه (طبقات، فهرستها، کتابهای جرح و تعدیل، جوامع رجالی، تک نگارهای پژوهشی و...)
 - تاریخ علم رجال در اهل سنت
 - گونه های منابع رجالی اهل سنت (شناخت صحابه، طبقات، کتب ضعفاء، کتب ثقات، کتب جامع، رجال جوامع روایی، رجال شهرها، تک نگاریهای پژوهشی و...)
- مبانی جرح و تعدیل از دیدگاه فریقین
 - شرایط راوی
 - مفهوم و اسباب جرح و تعدیل
 - راهکارهای حل تعارض جرح و تعدیل
 - مراتب الفاظ جرح و تعدیل
 - مبانی حجیت رأی رجالی
- قواعد مهم رجالی از دیدگاه فریقین
 - توثیق عام صحابه از دیدگاه اهل سنت

- توثیقات عامّ از دیدگاه شیعه (توثیق راویان کتابها، توثیق مشایخ راویان، توثیق بر اساس مبانی خاصّ، توثیق خاندانها)

• روشهای ارزیابی اسناد در میان عالمان رجالی فریقین

- کاربرست روشهای ارزیابی سندی در احادیث شیعه

- کاربرست روشهای ارزیابی سندی در احادیث اهل سنت

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- آشنایی با علم رجال (مفاهیم، کلیات و کاربردها)، محمد کاظم رحمان ستایش
- آشنایی با کتب رجالی شیعه، محمد کاظم رحمان ستایش
- استناد در روش شناخت رجال اسناد، تحت اشراف سید محمدجواد شبیری
- اصول علم الرجال بین النظرية و التطبيق، مسلم داوری
- اعتبار سنجی احادیث شیعه: زیر ساختها، پیامدها، فرآیندها، سید علیرضا حسینی شیرازی
- بازشناسی منابع اصلی رجال شیعه، محمد کاظم رحمان ستایش و محمد رضا جدیدی نژاد
- بحوث فی علم الرجال، محمد آصف محسنی
- تضعیف راویان: بازخوان مبانی و معیارهای عالمان رجالی در پنج قرن نخست، مهدی غلامعلی
- توثیق و تضعیف، حمید باقری
- الجرح و التعديل بين المتشددین و المتساهلین
- دانش رجال از دیدگاه اهل سنت، محمدرضا جدیدی نژاد
- الرفع و التكمیل فی الجرح و التعديل، محمد عبدالحی الکنوی
- سند شناسی: رجال کاربردی با شیوه بررسی اسناد روایات، مهدی غلامعلی
- علم الجرح و التعديل، یوسف مرعشلی
- قبسات من علم الرجال، سید محمد رضا سیستانی
- قواعد توثیق راویان، محمد کاظم رحمان ستایش و روح الله شهیدی
- کلیات فی علم الرجال، جعفر سبحانی
- مبانی حجیت آراء رجالی، سیف الله صرامی
- المیسر فی علم الرجال، سید عبدالماجد الغوری
- نظریه نقد الرجال، عمادالدین محمد رشید
- منطق النقد السندی: بحوث فی قواعد علم الرجال و الجرح و التعديل، حیدر حبّ الله
- أصول التخریج و دراسة الأسانید، محمود طحان

- سیر تدوین و تطور صحابه نگاری، محمدرضا هدایت پناه

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات قرآنی شیعه؛ جریانها و مکاتب			
عنوان درس به انگلیسی:		Shia's Quranic Studies: Trends and Approaches	
دروس پیش نیاز:		نظری ☒ پایه ☐	
دروس هم نیاز:		تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:		۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:		۳۲	پروژه/رساله/پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری ☐
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایش/مأموریت	مرتبط با آمایش/مأموریت
		موسسه نیست ☐	موسسه است ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی مهمترین و اثرگذارترین جریانها در مطالعات قرآنی شیعه
- شناخت تحلیلی-انتقادی جریانها و مکاتب تفسیری شیعه

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی سیر تطور تاریخی مطالعات قرآنی شیعه
۲. شناخت و نقد مبانی روش شناختی مکاتب
۳. شناسایی چگونگی تعامل این جریانها با چالشهای فکری و اجتماعی عصر حاضر
۴. بازخوانی میراث تفسیری شیعه در مواجهه با مسائل جدید در تفسیر قرآن (مدرنیته، علوم تجربی، هرمنوتیک)

پ) سرفصلها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت، انواع و ...

ب- مباحث اصلی:

- اندیشههای قرآنی اصحاب ائمه (ع):
- اندیشههای تفسیری در عصر ائمه (ع) با گرایشهای فقهی، کلامی، باطنی - تأویلی
- اندیشههای علوم قرآنی: مباحث ادبی، قرائت، اسباب نزول
- تألیفات قرآنی روایان شیعی (ابان بن تغلب، جابر بن یزید جعفی، حسین بن سعید اهوازی، عطیه کوفی و...)
- مکاتب و جریانهای کلاسیک تفسیری
- مکتب و جریان نقلی - روایی: تفسیر القمی، علی بن ابراهیم قمی، تفسیر فرات کوفی و ...
- مکتب و جریان عقلی - کلامی: الأمالی سید مرتضی، التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی؛ مجمع البیان، امین الاسلام طبرسی؛ تفسیر ملاصدرا
- مکتب و جریان تفسیر فقهی: تفسیر احکام القرآن، قطب الدین راوندی، کنز العرفان فی فقه القرآن، فاضل مقداد؛ تفسیر شاهي، سید امیر ابوالفتح حسینی جرجانی شیعی؛ زبدۃ البیان فی احکام القرآن، احمد بن محمد اردبیلی؛ مسالک الافهام الی آیات الاحکام، جواد کاظمی
- مکتب و جریان اخباری (تحریف قرآن، عدم حجیت ظواهر قرآن): نور الثقلین، عبد علی عروسی حویزی؛ البرهان فی تفسیر القرآن، سید هاشم

بحرانی

- جریانهای قرآنی معاصر

- جریان خودبستگی معنایی قرآن: علامه طباطبایی، محمد صادقی تهرانی

- جریان قرآن‌پسندگی شیعی: کلید فهم قرآن، محمدحسن شریعت سنگلجی؛ تفسیر آیات مشکله قرآن، یوسف شعار
- جریان قرآن شناخت مکتب تفکیک: نگرش مکتب تفکیک به قرآن و جایگاه آن در آموزه‌های شیعی: معارف القرآن، میرزا مهدی اصفهانی، بیان الفرقان فی توحید القرآن شیخ مجتبی قزوینی خراسانی، مناهج البیان فی تفسیر القرآن، محمدباقر ملکی میانجی
- جریان تفسیر علمی؛ باد و باران در قرآن، مهدی بازرگان؛
- جریان تفسیر اجتماعی: تفسیر پرتوی از قرآن، سید محمود طالقانی؛ الکاشف، محمدجواد مغنیه؛ من وحی القرآن، علامه سید محمدحسین فضل الله

• مطالعات قرآنی معاصر

- مطالعات تاریخ قرآن: ابوعبدالله زنجانی و بسیاری کتب تاریخ قرآن پس از آن مانند تاریخ قرآن اثر محمود رامیار، سیر تحول قرآن از مهدی بازرگان و ...

- مطالعات زبان‌شناختی: آذرتاش آذرنوش، احمد پاکتچی، شهرام هدایت، مجید صالحی

• چالش‌ها و افق‌های جدید

- نقد شبهات تحریف
- گفت‌وگوی مذاهب
- زن در تفسیر شیعه

(ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

(ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

(چ) منابع علمی پیشنهادی:

- البیان فی تفسیر القرآن؛ أسید الله سید ابوالقاسم خویی
- التمهید فی علوم القرآن؛ آیت الله محمدهادی معرفت
- نصوص فی علوم القرآن، زیر نظر آیت الله محمد واعظ زاده خراسانی
- شناخت نامه قرآن، محمدی ری شهری و همکاران
- القرآن الکریم وروایات المدرستین، علامه سید مرتضی عسکری
- القرآن فی مدرسه اهل البیت، سید هاشم الموسوی
- قرآن، هرمنوتیک و باطن در تشیع نخستین، محمدهادی گرامی
- کتاب القرائات، احمد بن محمد سیاری (چاپ اتان کلبرگ و محمدعلی امیرمعزی)
- اخباریان و تفسیر و علوم قرآن، محمد شریفی
- بررسی زبان‌شناختی واژگانی از قرآن کریم، شهرام هدایت
- جریانهای فهم قرآن در ایران معاصر، احمد پاکتچی

- جریان شناسی مطالعات قرآنی معاصر، علی شریفی

- جریان شناسی تفسیر قرآن گرا، محمد اسعدی

- جریان شناسی تفسیر علمی، شادی نفیسی

- جریان شناسی تفسیر روایی، محمد اسعدی

- جریان شناسی تفسیر اجتماعی عقلی، محمد اسعدی

- جریان شناسی تفسیر عرفانی، محسن قاسم پور

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات قرآنی اهل سنت؛ جریانه‌ها و مکاتب			
عنوان درس به انگلیسی:		Sunni's Quranic Studies: Trends and Approaches	
نوع درس و واحد	پایه ☐ نظری ☒		
دروس پیش نیاز:	ندارد		
دروس هم نیاز:	ندارد		
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	مرتبط با آمایش/مأموریت ☐ مرتبط با مأموریت/آمایش ☐		
	موسسه نیست ☐ موسسه است ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت مهمترین و اثرگذارترین اندیشه‌ها، جریانه‌ها و مکاتب در مطالعات قرآنی اهل سنت

اهداف ویژه:

۱. آگاهی از سیر تطور مطالعات قرآنی اهل سنت

۲. شناخت قرآن پژوهان اثرگذار اهل سنت

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت، انواع و ...

ب- مباحث اصلی:

• مطالعات زبانشناختی قرآن

- مطالعات سنتی چون کتابهای معانی القرآن، مجاز القرآن، مفردات القرآن، غریب القرآن، وجوه و نظائر، واژگان دخیل و...

- مطالعات جدید چون رویکردهای ادبی امین الخولی، عائشه بنت الشاطی، محمد احمد خلف الله، سید قطب، عبدالحمید فراهی، محمد حسن حسن جبل، حسین عبدالرئوف، محمد المبارک و...

• مطالعات متن شناختی قرآن

- مطالعات مربوط به نظم قرآن، تناسب آیات و سور و غرض سوره: زمخشری، ابن زبیر، عبدالقاهر جرجانی، فخر رازی، بقاعی، سیوطی، اسحاق بن ابراهیم کاتب، عبدالله دراز، محمد بن محمود و...

• مطالعات دلالت پژوهی قرآن

- مطالعات ناسخ و منسوخ: نحاس، ابن جوزی، هبة الله بن سلامة، عبدالمتعال السعيد الجبري، ابراهيم زکمی، محمد عبده، محمد عمارة و...

- مطالعات متشابه القرآن و مشکل القرآن: راغب اصفهانی، ابن قتیبه، قاضی عبدالجبار، واحدی نیشابوری، رکن الدین ترضیزی، ابوالحسن علی بن محمد طبری، شنقیطی، ابراهیم عبدالرحمن، عبدالمنعم کامل و...

• مطالعات تاریخ قرآن: عبدالصبور شاهین، ابراهیم ایاری، محمد طاهر کردی، محمد حسن حسن جبل و...

• مطالعات نقد خاورشناسان: مالک حسین، قطب ریسونی، محمود ماضی، ابراهیم عوض، محمد ابولیل و...

• مطالعات جریان نواندیشی: محمد آرکون، نصر حامد ابوزید، محمد شحرور، حسن حنفی، محمد جابر عابدی، عبدالمجید شرفی، حمادی

ذویب، بسام جمل، محمد طالبی، غلام پرویز، احمد صبحی منصور و...

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- جریان شناسی مطالعات قرآنی معاصر، علی شریفی
- جریان شناسی و نقد اعتزال نو، محمد عرب صالحی
- جریانهای فهم قرآن در ایران معاصر، احمد پاکتچی
- خطوات التفسیر الیانی، محمد رجب بیومی
- دانشنامه علوم قرآن، زیر نظر علی اکبر رشاد
- دراسات الأحکام و النسخ فی القرآن الکریم، محمد حمزه
- سیر نگارشیهای علوم قرآنی، محمد علی مهدوی راد
- الشبه الاستشراقیة فی کتاب مدخل إلى القرآن الکریم، عبدالسلام البکاری
- العلمانیون و القرآن الکریم، احمد ادریس
- غریب القرآن و رجاله و مناهجم، السید طلب
- القراءة الأروکونیة للقرآن: دراسة نقدیة، احمد فاضل سعدی
- القرآن الکریم من التنزیل إلى التدوین، جمع من المؤلفین
- المناسبات القرآنیة، رأفت المصری
- المناسبات بین السور و الآیان فی القرآن الکریم، مصطفی محمد
- منهج ابن قتیبہ فی تأویل مشکل القرآن و أثره فی الدراسات القرآنیة، فادی بن محمود
- موقف المدرسة العقلیة المعاصرة من علوم القرآن و أصول التفسیر، محمود علی احمد
- النحو و کتب التفسیر، ابراهیم رفیده
- النسخ فی القرآن، مصطفی زید

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات قرآنی خاورشناسان؛ جریان‌ها و مکاتب			
عنوان درس به انگلیسی:		Quranic Studies in Western Academia: Trends and Approaches	
عنوان درس به انگلیسی:	ندارد	نوع درس و واحد	پایه ☐ نظری ☒
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
دروس هم‌نیاز:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد واحد:	۳۲	پروژه/رساله / پایان‌نامه ☐	
تعداد ساعت:		مهارتی-اشتغال پذیری ☐	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با مأموریت/آمایش نیست ☐	مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت انتقادی جریان‌ها، روش‌ها و انگاره‌های خاورشناسان در مطالعات قرآنی

اهداف ویژه:

۱. شناسایی مکاتب و رویکردهای اصلی در مطالعات قرآنی خاورشناسان (تاریخی، ادبی، هرمنوتیکی و ...).
۲. تحلیل روش‌شناسی و پیش‌فرض‌های فکری خاورشناسان در مواجهه با قرآن
۳. مطالعه تطبیقی میان خوانش خاورشناسان و تفاسیر سنتی/مدرن مسلمانان
۴. تقویت توانایی نقد علمی در دانشجویان برای مواجهه فعال و آگاهانه با مطالعات غیراسلامی درباره قرآن

پ (سرفصل‌ها:

الف) کلیات: تعریف، مفاهیم اساسی (Orientalism, Quranic Studies, Critical Approaches)، پیشینه، روش‌شناسی و ...

ب) مباحث اصلی:

- جریان‌های اصلی در مطالعات قرآنی خاورشناسان

- جریان تاریخی گرا

- تئوری‌های تأثیرپذیری قرآن از متون پیشین (یهودی-مسیحی، سریانی و ...)
- نقد روایات اسلامی درباره جمع قرآن (مثلاً دیدگاه‌های شوالی، وانسبرو، پویار)

- جریان ادبی-زبانی

- تحلیل ساختار ادبی قرآن (مثلاً آرای نولدکه، آنجلیکا نیوبرت)
- مطالعات واژه‌شناسی و تأثیر زبان‌های سامی بر قرآن

- جریان هرمنوتیکی و پدیدارشناسانه

- خوانش‌های نمادین و تأویلی از قرآن (مثلاً رویکردهای مدرن غربی به وحی)
- نگاه تطبیقی به قرآن و کتاب‌های مقدس دیگر

- مکاتب و چهره‌های شاخص

- مکتب آلمان (نولدکه، برگستراسر، پرتس)

- مکتب انگلیس-آمریکا (ونسبرو، جان ونزبرو، نیکولای سینیای)

- مکتب فرانسه (کلود ژلیو، میشل کوپرس)

- پست‌مدرن‌ها و رویکردهای نوین (فصل‌بندی مطالعات فمینیستی، مطالعات پسااستعماری و ...)

- ارزیابی رویکردها و دیدگاه‌های خاورشناسان

- نقدهای مسلمانان به دیدگاه‌های خاورشناسان (مثلاً پاسخ‌های سنتی و مدرن)
- تعامل یا تقابل میان پژوهش‌های شرقی و غربی در قرآن‌پژوهی
- آسیب‌شناسی روش‌شناسی خاورشناسان (چالش‌های منبع‌شناسی، پیش‌فرض‌های ایدئولوژیک و...)
- مطالعات تطبیقی و موردکاوی
- مقایسه تفسیر سنتی مسلمانان و خوانش خاورشناسان از یک سوره یا آیه (مثلاً سوره فاتحه، آیات احکام و...)
- بررسی موردی یک کتاب یا نظریه مهم (مثلاً «مطالعات قرآنی» ونسبرو یا «تاریخ قرآن» تئودور نولدکه)
- اثرگذاری و چشم‌انداز آینده
- تأثیر پژوهش‌های خاورشناسان بر قرآن‌پژوهی معاصر
- امکان‌سنجی گفتگو میان نگاه اسلامی و مطالعات غربی در قرآن‌شناسی

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- Quranic Studies: Sources and Methods of Scriptural Interpretation, John Wansbrough
- The Qur'an: A Historical-Critical Introduction, Nicolai Sinai
- The Cambridge Companion to the Quran, Jane Dammen McAuliffe (Ed.)
- Approaches to the Quran, Gerald R. Hawting and Abdul-Kader A. Shareef (Ed.)
- Introduction to the Qur'an: History, Interpretation and Approaches, Abdullah Saeed
- The Qur'an in its Historical Context, Gabriel Said Reynolds
- The Qur'an: Formative Interpretation, (The Formation of the Classical Islamic World), Andrew Rippin (Ed.)
- The Development of Exegesis in Early Islam: The Authenticity of Muslim Literature from the Formative Period, Herbert Berg
- Encyclopaedia of the Qur'ān (EQ), Jane Dammen McAuliffe (Ed.)
- من آفاق الاستشراق الامریکی المعاصر، مازن صالح مطبقاتی
- المستشرقون والدراسات القرآنیة، محمد حسین علی الصغیر
- المستشرقون وشبهاتهم حول القرآن، سید محمد باقر حکیم
- الاستشراق والقرآن الکریم، محمد البهی
- دراسات قرآنیة فی المدرسة الاستشراقیة، عبدالرحمن بدوی
- القرآن والمستشرقون، محمد عزت الطهطاوی
- مستشرقان و قرآن، محمدحسن زمانی
- مطالعات قرآنی در غرب، مرتضی کریمی‌نیا
- قرآن و مستشرقین، سید علی شرف الدین موسوی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مکتب قرآنی اهل بیت (علیهم السلام)			
عنوان درس به انگلیسی:		Quranic School of Ahl al-Bayt	
دروس پیش نیاز:	ندارد	نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی الزامی ☐ تخصصی اختیاری ☒	
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/رساله/پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری ☐	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)			
مرتبط با مأموریت/آمایش		مرتبط با مأموریت	مرتبط با مأموریت/آمایش
☐ مؤسسه است		☐ مؤسسه نیست	☐ مؤسسه است

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت شیوه، گستره، عرصه ها و امتیازات قرآنی اهل بیت ع و راویان ایشان

اهداف ویژه:

۱. شناخت میراث قرآنی اهل بیت ع و راویان شیعی
۲. شناسایی عرصه های تعامل قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت، انواع و ...

ب- مباحث اصلی:

- چیستی قرآن از دیدگاه اهل بیت ع (و حیانی، جاودانگی، تازگی، جامعیت و...)
- جایگاه اهل بیت ع در قرآن کریم
- تعامل قرآن کریم و سنت
- نوشته های قرآنی اهل بیت ع (بررسی انتساب، تحلیل مضمون و ...)
- تالیفات قرآنی راویان شیعی (ابان بن تغلب، جابر جعفی، حسین بن سعید، عطیه کوفی و...)
- آداب و احکام ارتباط با قرآن و بهره گیری از آن (تلاوت، حفظ، تعلم و تعلیم، تدبیر، عمل)
- استنادها و استشادهای قرآنی اهل بیت (ع)
- دفاع و تبیین اهل بیت ع از قرآن کریم
- علوم قرآنی از دیدگاه اهل بیت (ع)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

۴۰ درصد

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

- درصد

آزمون پایان نیم سال

آزمون پایانی

۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- شناخت نامه قرآن ، محمدی ری شهری و همکاران
- قرآن در روایات، عبدالهادی مسعودی
- القرآن فی مدرسه اهل البیت، سید هاشم الموسوی
- میراث قرآنی منسوب به اهل بیت (تفسیر سلمی ، تفسیر منسوب به امام حسن عسکری ع ، تفسیر نعمانی)
- میراث قرآنی بازسازی شده (ابان بن تغلب، جابر جعفری، حسین بن سعید اهوازی و ...)
- القرآن و روایات المدرستین، علامه مرتضی عسکری
- علوم قرآنی در مکتب اهل بیت علیهم السلام، علی اصغر ناصحیان

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: قرائات قرآن کریم؛ نقد نظریه‌ها				
نوع درس و واحد		Readings of the Holy Quran; Criticism of Theories		عنوان درس به انگلیسی:
☐ نظری ☐ پایه		ندارد		دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی الزامی		ندارد		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری		۲		تعداد واحد:
پروژه/ رساله / پایان نامه ☐				
مهارتی-اشتغال پذیری ☐		۳۲		تعداد ساعت:
مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه ☐ است		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ نیست				

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت قرائات قرآن کریم و علم قرائات
- شناخت تحلیلی - انتقادی آرای عالمان امامیه و اهل سنت در رد یا قبول قرائات

اهداف ویژه:

۱. درک ضرورت شناخت دانشجویان رشته علوم قرآنی با علم قرائات قرآن کریم
۲. شناخت جایگاه علم قرائات نزد اهل سنت و شیعه
۳. رابطه قرائات قرآن کریم و تحریف

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: تعریف، پیشینه، اهمیت، ضرورت و ...
ب) مباحث اصلی:

- سیر تطور معنای «قرائت»
- حدیث سبعة احرف و معنای آن و رابطه آن با قرائات سبعة و عشرة و شواذ
- سیر پیدایش قرائات، رأی مشهور و غیر مشهور اهل سنت در پیدایش قرائات؛ رأی شیعه در پیدایش قرائات
- ابن مجاهد و قراء سبعة و راویان قرائات عشرة
- علل و اسباب مشهور شدن قرائات عشرة
- شناخت تحلیلی - انتقادی کتب معروف «علم قرائات» و «احتجاج در قرائات»
- ابن الجزری و قرائات ثلاث (متمم عشرة)
- تعریف قرائات معتبر و شاذ، ملاکهای معتبر یا شاذ بودن قرائت، تغییر این ملاکها طی قرون مختلف
- آرای فقهای امامیه در جواز یا عدم جواز قرائت قرآن در نماز و حجیت قرائات در فقه و غیره
- ارزیابی قرائات رایج بر اساس دیدگاه عالمان فریقین
- مطالعه تحلیلی - انتقادی رابطه قرائات و مسأله تحریف

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- مصحف شریف با حاشیه ۱۰ قرائت، محمد فهد خاروف، محمد
- القراءات القرآنیة تاریخ و تعریف، عبد الهادی الفضلی
- القراءات القرآنیة: تاریخها، ثبوتها، حجتها و أحكامها، عبد الحلیم بن محمد الهادی قابه
- السبعة فی القراءات، ابن مجاهد
- التیسیر فی القراءات السبع، عثمان بن سعید الدانی
- النشر فی القراءات العشر، ابن الجزری
- البدور الزاهرة فی القراءات العشر المتواتر، عبدالفتاح بن عبدالغنی بن محمد
- القراءات القرآنیة فی بلاد الشام، حسین عطوان
- البیان فی تفسیر القرآن، ابو القاسم خوئی
- العروة الوثقی (محشی)، سید محمد کاظم یزدی
- شرح المقدمة الجزریة، غانم قدوری حمد
- رسم المصحف: دراسة لغویة تاریخیة، غانم قدوری حمد
- قواعد نقد القراءات القرآنیة: دراسة نظریة تطبیقیة، عبدالباقی بن عبدالرحمن سیسی
- القراءات القرآنیة فی ضوء علم اللغة الحديث، عبد الصبور شاهین
- اثر القراءات القرآنیة فی توجيه المعنی التفسیری، احمد قاسم عبدالرحمن محمد
- القراءات القرآنیة والرسم العثماني فی کتاب تاریخ القرآن للمستشرق الألمانى نولدكه: عرض ونقد، مالک حسین

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: ترجمه شناسی قرآن کریم			
نوع درس و واحد		عنوان درس به انگلیسی: Translation studies of the Qur'an	
پایه ☐	نظری ☒	ندارد	
تخصصی الزامی ☐	عملی ☐	ندارد	
تخصصی اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
پروژه/رساله/پایان نامه ☐			
مهارتی-اشتغال پذیری ☐		۳۲	تعداد ساعت:
مرتبط با آموزش/مأموریت موسسه ☐	مرتبط با آموزش/مأموریت موسسه ☐	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	
است ☐	نیست ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت رویکردهای گوناگون به مسئله ترجمه قرآن نزد عالمان مسلمان
- نقد ترجمه آیات برگزیده در ترجمه‌های کهن و معاصر فارسی قرآن

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحولات ترجمه فارسی قرآن (واژگان، تعابیر، جملات خاص)
۲. شناخت اصول و معیارهای ترجمه تراز فارسی قرآن
۳. شناخت سبکهای گوناگون در ترجمه فارسی قرآن

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، انواع و ...

ب) مباحث اصلی:

- مطالعه تحلیلی - انتقادی ادله جواز و عدم جواز ترجمه قرآن
- مسأله ترجمه پذیری قرآن (دیدگاه‌ها و نقد آنها)
- اصول و قواعد ترجمه قرآن
- تسلط بر زبان مبدأ و مقصد
- امانت‌داری در سطح معنا و سبک
- توجه به معادل‌یابی واژگان خاص (مانند صفات الهی، فقهی، مخلص، محکمت، مشابهات و ...)
- توجه به افزوده‌های بیانی در ترجمه
- توجه به افزوده‌های تفسیری در ترجمه
- توجه به تعابیر مشترک و اصطلاحات قرآنی و نحوه برگردان آنها
- توجه به مبهمات زبانی و نحوه برگردان آنها
- توجه به اسلوب‌های تعجب در قرآن و برگردان آنها
- توجه به دانش‌های زبانی جدید (معناشناسی و هرمنوتیک)
- آسیب‌شناسی ترجمه قرآن

- آسیب‌های ناشی از: معادل‌یابی مفردات قرآن، تحلیل نادرست ویژگی‌های صرفی واژگان، شناخت نادرست وجوه اعرابی، شناخت نادرست

ظرافت‌های بلاغی کلام، واژگان قریب المعنی، چند معنایی، حروف جرّ، ادوات تأکید، حروف زائد و ...

- آسیب‌های ناشی از اعتقاد به پیش‌فرض‌ها و پیش‌داوری‌ها

- آسیب‌شناسی پدیده‌های زبانی خاص مانند حال، تمیز، أسلوب‌های سماعی تعجب، انواع مفعول مطلق و ... در ترجمه‌های قرآن

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- ترجمه‌های کهن و معاصر قرآن کریم (نمونه‌های شاخص)
- تاریخ ترجمه از عربی به فارسی: ۱- ترجمه‌های قرآن، آذرتاش آذرنوش
- ترجمه‌شناسی قرآن کریم: رویکرد نظری و کاربردی (مطالعه از سطح واژگان تا ساخت جمله)، احمد پاکتچی
- ساخت‌های زبان فارسی و مسئله ترجمه قرآن، مرتضی کریمی نیا
- «در محضر قرآن کریم»؛ ترجمه قرآن کریم به همراه توضیحات لغوی-ادبی آن، حمیدرضا مستفید
- فن ترجمه قرآن، علی فتحی
- روش‌شناسی ترجمه قرآن کریم، سید محمدحسن جواهری
- بررسی ترجمه‌های امروزی فارسی قرآن کریم، بهاء الدین خرماهی
- ترجمه‌های ممتاز قرآن در ترازوی نقد، محمدعلی کوشا
- پژوهشی در ترجمه‌های برتر قرآن کریم، محمدعلی کوشا
- قرآن ناطق، عبدالکریم بی‌آزار شیرازی
- ترجمه پژوهی قرآن کریم، قاسم فائز و مریم گوهری
- راهنمای ترجمه قرآن، سید محمدرضا صفوی
- جستارهایی در آسیب‌شناسی ترجمه قرآن کریم و متون اسلامی‌خلیل پروینی و حسین افسردیر
- مقالات نقد ترجمه‌های قرآن کریم انتشار یافته در مجلات معتبر مانند مجله بینات (شماره ۱-۱۲)، مجله مترجم (شماره ۱۰: ویژه نامه ترجمه قرآن)، مطالعات ترجمه قرآن و حدیث دانشگاه تربیت مدرس، ترجمان وحی.

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن کریم؛ مبانی و روش‌ها			
عنوان درس به انگلیسی:	Method and basics of interdisciplinary Qur'anic studies		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد		پایه ☐ نظری ☒
دروس هم‌نیاز:	ندارد		تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	نوع درس و واحد	رساله / پایان‌نامه ☐
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	واحد	نوع درس و واحد	مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐
			مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر.....:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی پژوهش‌های میان‌رشته‌ای قرآن کریم
- فراگیری روش‌ها، الزامات و آسیب‌های پیش‌روی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن

اهداف ویژه:

۱. فراگیری مفهوم مطالعات میان‌رشته‌ای و توانایی تمیز این اصطلاح با اصطلاحات مشابه (اصطلاحاتی از قبیل علوم انسانی اسلامی و علوم انسانی قرآن‌بنیان)؛
۲. فراگیری اهم نمونه‌های مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن؛
۳. فراگیری روش‌های معیار و استاندارد در مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و آسیب‌شناسی
۴. زمینه‌سازی برای تسلط بر یک رشته خاص در مطالعات میان‌رشته‌ای

پ (سرفصل‌ها):

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (میان‌رشته‌ای، چندرشته‌ای، و فرارشته‌ای؛ درون‌زا و برون‌زا؛ ابزاری و نظری - ...)، اهداف، ضرورت، مبانی و...
ب) مباحث اصلی:

- نسبت قرآن کریم، مطالعات قرآنی، و مطالعات میان‌رشته‌ای (الف- سرشت میان‌رشته‌ای قرآن (چندتباری بودن مسائل قرآنی و به طور کلی کتب مقدس) ب- «مطالعات قرآنی» و نسبت آن با «قرآن کریم» ج- رویکرد میان‌رشته‌ای پیش‌نیاز فهم مطابق با نیازهای روز از قرآن)
- گونه‌شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن (میان‌رشته‌ای روشی/میان‌رشته‌ای نظری)
- میان‌رشته‌ای روشی (آشنایی با گونه‌های روش‌های تلفیقی و کاربردی آن در مطالعات قرآنی)
- گونه‌شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن (میان‌رشته‌ای ابزاری، میان‌رشته‌ای انتقادی، کاربردی‌سازی مطالعات قرآنی)
- روی‌آوردهای ارتباط میان قرآن و علوم (از قرآن به علم - از علم به قرآن)
- الزامات زبان‌شناختی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن
- پارادایم‌های معرفتی و مطالعات میان‌رشته‌ای قرآنی (اثبات‌گرایی، ابطال‌گرایی، منظر‌گرایی و نسبت‌گرایی، تفسیر‌گرایی، انتقادی، مبنای‌گرایی، کارکرد‌گرایی، به‌گزینی)
- فرآیند میان‌رشته‌ای (ترسیم بینش‌های رشته‌ای، تلفیق بینشها)
- آسیب‌شناسی و مآخذشناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن

ت (روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی) :

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	...درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج (ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه) :

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی :

- روش شناسی پیوند میان دستگاه مفهومی قرآن کریم و علوم مدرن، احمد پاکتچی
- بنیان‌های روش تحقیق در تعامل علوم انسانی و اسلامی، احمد پاکتچی
- روش شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآنی، قاسم درزی و احد فرامرز قراملکی
- مبانی نظری و روش شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای، سید محسن علوی پور
- در جستجوی علوم انسانی اسلامی، عبدالحسین خسروپناه
- تنوع گونه‌شناختی در آموزش و پژوهش میان‌رشته‌ای، خورسندی طاسکوه (مقاله)
- Interdisciplinary Research: Process and Theory, , A. F. Repko and R. Szostak
- A taxonomy of interdisciplinarity: The Boundary Work of Definition, J.T. Klein, in The Oxford Handbook of Interdisciplinarity, Robert Frodeman (ed.)
- what is the thing called science?, , Allen F Chalmers
- On the scientific methods, John J. Davis

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مباحث جدید در دانش تفسیر				
نوع درس و واحد		Modern studies in Quranic exegesis		عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		ندارد		دروس پیش نیاز:
تخصصی الزامی ☐ عملی ☐		ندارد		دروس هم نیاز:
تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐			۲	تعداد واحد:
پروژه/ رساله / پایان نامه ☐				۳۲
مهارتی- اشتغال پذیری ☐				
مرتبط با آمایش /مأموریت ☐ مرتبط با مأموریت /آمایش ☐		وضعیت آمایشی /مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
موسسه نیست ☐ موسسه است ☐				

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی - انتقادی مباحث جدید در دانش تفسیر

اهداف ویژه:

۱. شناخت دانش های جدید موثر بر فهم و تفسیر قرآن

۲. کاربرست مطالعات جدید در تفسیر قرآن

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: تعریف، پیشینه، اهمیت، ضرورت و ...

ب) مباحث اصلی: (از میان مباحث زیر، به انتخاب مدرّس محترم حداقل ۴ عنوان بحث ارائه شود)

- هرمنوتیک و تفسیر قرآن (معرفی هرمنوتیک و نحله های مختلف آن، کارکرد و تأثیر هرمنوتیک در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از تأثیر هرمنوتیک در تفسیر قرآن)
- نشانه شناسی و تفسیر قرآن (معرفی نشانه شناسی، کارکرد و تأثیر نشانه شناسی در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از کاربرد نشانه شناسی در تفسیر قرآن)
- زبان شناسی و تفسیر قرآن (معرفی زبان شناسی و مکاتب مختلف آن، کارکرد و تأثیر زبان شناسی در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از کاربرد زبان شناسی در تفسیر قرآن)
- معناشناسی و تفسیر قرآن (معرفی معناشناسی و نظریات مختلف آن، کارکرد و تأثیر معناشناسی در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از کاربرد معناشناسی در تفسیر قرآن)
- روایت شناسی و تفسیر قرآن (معرفی روایت شناسی، کارکرد و تأثیر روایت شناسی در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از کاربرد روایت شناسی در تفسیر قرآن)
- مطالعات بینامتنی (معرفی مطالعات بینامتنی، کارکرد و تأثیر مطالعات بینامتنی در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از کاربرد مطالعات بینامتنی در تفسیر قرآن)
- تاریخ گذاری (معرفی تاریخ گذاری، کارکرد و تأثیر تاریخ گذاری در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از کاربرد تاریخ گذاری در تفسیر قرآن)

• تحلیل محتوا (معرفی تحلیل محتوا، کارکرد و تأثیر تحلیل محتوا در فهم و تفسیر قرآن، ارائه نمونه از کارکرد تحلیل محتوا در تفسیر قرآن)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- درآمدی بر هرمنوتیک، احمد واعظی
- منطق و مبحث علم هرمنوتیک: اصول و مبانی علم تفسیر، محمدرضا ریخته گران
- هرمنوتیک و نواندیشی دینی، جهانگیر مسعودی
- بیولوژی نص: نشانه‌شناسی و تفسیر قرآن، علیرضا قائمی نیا
- زبان شناسی و قرآن (از نظریه تا کاربرد)، الخاص ویسی و بهمن گرجیان
- درآمدی بر معنی‌شناسی، کورش صفوی
- معناشناسی قرآن: روش‌ها و نظریه‌ها، محمد باقر سعیدی روشن
- معناشناسی شناختی قرآن، علیرضا قائمی نیا
- میدان‌های معنایی در کاربست قرآنی، محمد رکعی و شعبان نصرتی
- تحلیلی ساختار روایت در قرآن، علی معموری
- درآمدی بر بینامتنیت: نظریه‌ها و کاربردها، بهمن نامور مطلق
- درآمدی بر تاریخ گذاری قرآن، جعفر نکونام
- مستشرقان و تاریخ گذاری قرآن، محمد جواد اسکندرلو
- سوره مائده: تاریخ گذاری، مفهوم‌شناسی و کیفیت نزول، امیر احمدنژاد و زهرا کلباسی
- آشنایی با روش تحلیل محتوای نصوص دینی، محمد عترت دوست
- تحلیل محتوای قدرت نرم در قرآن کریم، محمد عترت دوست
- دانش زبان شناسی و کاربردهای آن در مطالعات قرآنی، علی معموری (مقاله)

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تفسیر تطبیقی آیات اعتقادی			
عنوان درس به انگلیسی:		Comparative Exegesis of Theological Verses	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/رساله / پایان نامه ☐	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مهارتی-اشتغال پذیری ☐	
مرتبط با مأموریت /آمایش	مرتبط با مأموریت	مرتبط با مأموریت	مرتبط با مأموریت
موسسه است ☐	موسسه نیست ☐	موسسه است ☐	موسسه نیست ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت و نقد دیدگاه‌های مفسران فریقین در آیات اعتقادی با تأکید بر نقد شبهات

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی زمینه های مشترک فهم آیات کلیدی اعتقادی مورد اختلاف فریقین (مانند آیات مربوط به صفات الهی، امامت، قضا و قدر، و ...)
۲. درک مبانی کلامی و روشی فریقین در تفسیر آیات اعتقادی
۳. ارزیابی نقاط قوت و ضعف تفاسیر فریقین بر اساس انسجام درونی، سازگاری با سیاق آیات، تطابق با مبانی کلامی آن مذهب

پ (سرفصل‌ها:

الف) کلیات: تعریف، پیشینه، اهمیت، ضرورت و ...

ب) مباحث اصلی: مطالعه تطبیقی آیات در تفاسیر فریقین؛ شامل

• آیات توحید

- توحید ذاتی: سوره توحید؛ نور ۳۵؛ زمر ۴ و ...

- توحید صفاتی: ال عمران ۲؛ غافر ۶۵؛ روم ۵۴؛ یوسف ۱۰۰؛ الفاطر ۳ و ۱۳؛ الانبیاء ۲۲؛ الجاثیه ۳۶ و ...

- صفات خبری: الفتح، ۱۰؛ ال بقره، ۱۵؛ هود، ۳۷؛ طه، ۵ و ...

- توحید خالقیت: الزمر: ۶۲؛ الصافات: ۹۶؛ العنکبوت: ۶۱؛ لقمان: ۲۵؛ الزمر: ۳۸؛ الزخرف: ۹ و ۸۷ و ...

- توحید ربوبی: الاعراف: ۵۴؛ المؤمنون: ۹۰؛ الشعرا: ۸۲۷۸ -؛ الصافات: ۵؛ یونس: ۳۱ و ...

- توحید عبادی: الفاتحه: ۵؛ الذاریات: ۵۶؛ الجن: ۱۸؛ الأنعام: ۱۶۲ و ۱۶۳؛ الأعراف: ۱۹۸۱۹۱ -؛ فاطر: ۱۳ و ۱۴، و ...

• آیات نبوت

- نبوت عامه: شوری ۵۱ و ۵۲؛ شعرا ۱۹۳ و ۱۹۴؛ بقره ۹۷؛ ۱۶۵ نساء؛ ۹۱ انعام؛ طه ۱۲۱ و ۱۲۲؛ صافات ۸۸ و ۸۹ و ...

- نبوت خاصه: بقره ۸۹؛ فتح ۲؛ احزاب ۴۰؛ اعراف ۱۵۸؛ توبه ۳۳ و ...

• آیات امامت

- امامت عامه: بقره ۱۲۴؛ نساء ۵۹؛ احزاب ۳۳؛ رعد ۷؛ توبه ۱۱۹ و ...
- امامت خاصه: مائده ۳ و ۶۷ و ۵۵؛ بقره ۲۰۷؛ رعد ۴۳؛ اعراف ۱۲۸؛ قصص ۵ و ۶؛ مائده ۵۶ و ...
- آیات معاد: انعام ۱۲۰؛ سجده ۱۱؛ ابراهیم ۲۷؛ مریم ۷۱ و ۷۲؛ احزاب ۶۴ و ۶۵؛ آل عمران ۱۳۳؛ زخرف ۷۴ و ۷۵ و ۷۶ و ...

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

الف) تفاسیر شیعه؛ از جمله:

- التبیان، محمد بن حسن طوسی
- مجمع البیان، امین الإسلام طبرسی
- المیزان فی تفسیر القرآن، محمدحسین طباطبائی
- تسنیم، عبدالله جوادی آملی
- ب) تفاسیر اهل سنت؛ از جمله:
- مفاتیح الغیب، فخر رازی
- الکشاف، جار الله زمخشری
- التهذیب فی التفسیر، محسن بن محمد بن کرامه بیهقی معروف به حاکم جشمی
- روح المعانی، شهاب الدین آلوسی
- تأویلات اهل السنة: تفسیر الماتریدی، محمد بن محمد ماتریدی
- تیسیر التفسیر، محمد بن یوسف اطفیش
- المنار، محمد رشید رضا
- التحریر و التنویر، محمدطاهر معروف به ابن عاشور
- التدبر والبیان فی تفسیر القرآن، محمد بن عبد الرحمن المغراوی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات حدیثی شیعه؛ جریانها و مکاتب		
عنوان درس به انگلیسی:	Shia's Hadith Studies: Trends and Approaches	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/رساله / پایان نامه ☐
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مهارتی-اشتغال پذیری ☐
موارد ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐ آزمایشگاه ☐ اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی دیگر:		مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ مرتبط با مأموریت ☐ مرتبط با مأموریت ☐ موسسه است ☐ موسسه نیست ☐

موارد ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐ آزمایشگاه ☐ اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت و تحلیل جریانهای مختلف در اعتبار سنجی و مواجهه با حدیث

اهداف ویژه:

۱. مبانی و اصول دیدگاههای جریان های مختلف به حدیث
۲. شناخت و تحلیل قلمرو و شیوه به کار گیری حدیث در معارف دینی

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (جریان، مکتب، مدرسه و حوزه حدیثی و ...)، پیشینه، ضرورت، اهمیت، و ...
ب) مباحث اصلی:

- معیارها و روشهای شناخت جریانها و مکاتب حدیثی
- جریان ها و مکاتب
- جریان شناسی مطالعات حدیثی متقدمان (مکتب اخبار گرا، مکتب متکلمان و ...)
- جریان شناسی مطالعات حدیثی متأخران (مکتب اخباری گری، مکتب اصولیان و ...)
- جریان شناسی دوره معاصر (مکتب قرآن بسنده، مکتب قرآن محور، مکتب تفکیک و ...)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

- ۴۰ درصد فعالیت های کلاسی در طول نیم سال
- ... درصد آزمون پایان نیم سال
- ۶۰ درصد آزمون پایانی

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- عدة الاصول، شیخ طوسی
- الفوائد المدنیة، امین استرآبادی
- الاجتهاد و التقليد فی علم الرجال، محمد سند
- أنوار الهدی، میرزا مهدی اصفهانی
- من اسلام محوریة الحدیث إلى اسلام محوریة القرآن، سید کمال حیدری
- نظریة السنة فی الفكر الإمامی الشیعی، حیدر حب الله
- مکتب های حدیثی، محمدحسن ربانی
- تاریخ حدیث شیعه در ماوراء النهر و بلخ (درآمدی بر مکتب حدیثی خراسان)، مهدی غلامعلی
- مکتب حدیثی شیعه در کوفه تا پایان قرن سوم هجری، سعید شفیعی
- مکتب حدیثی قم، محمدرضا جباری
- مکتب حدیثی بغداد (از قرن دوم تا نیمه قرن پنجم هجری)، علیّه رضاداد
- اندیشه شناسی محدثان حله، امین حسین پوری
- مناهج المحدثین: عرض مقارن، علی خُضَیر حَجّی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات حدیثی اهل سنت؛ جریانه‌ها و مکاتب		
عنوان درس به انگلیسی:	Sunni's Hadith Studies: Trends and Approaches	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/رساله/پایان نامه ☐
وضعیت آزمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مهارتی-اشتغال پذیری ☐
مربط با مأموریت/آمایش	مربط با آمایش/مأموریت	مربط با مأموریت/آمایش
☐ کارگاه ☐ سمینار ☐ آزمایشگاه ☐ اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی دیگر:	☐ موسسه نیست	☐ موسسه است

موارد ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐ آزمایشگاه ☐ اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی جریان‌ها و مکاتب حدیثی اهل سنت در اعتبار سنجی و مواجهه با حدیث

اهداف ویژه:

۱. شناخت و تحلیل تاریخی مبانی و اصول اعتبار سنجی حدیث اهل سنت
۲. شناخت و تحلیل شرایط کاربرست حدیث در استدلال نزد اهل سنت

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (جریان، مکتب، مدرسه، حوزه حدیثی و ...)، اهمیت، ضرورت، قلمرو، ...
ب) مباحث اصلی:

- مبانی، معیارها و شرایط و کاربرست‌های شناخت جریان‌ها و مکاتب حدیثی
- تحلیل جریان مکتب اشعری: معتمد بر مصادر اصلی (ششگانه یا نه گانه)، معتمد بر سند محوری (البانی و ...)
- تحلیل جریان مکتب صوفیه
- تحلیل جریان نومعتزله (حسن حنفی،)
- تحلیل جریان قرآنیون (صبحی منصور،)
- تحلیل جریان تهذیب گرایان (نقد محتوایی حدیث)

ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- المدخل فی تاریخ السنّة، هانی فقیه
- الضوء اللامع المبین عن مناهج المحدثین، أحمد محرم الشیخ ناجی
- مدرسه الحديث فی البصرة حتى القرن الثالث الهجری، امین القضاة
- مدرسه الحديث الشریف فی بلاد الشام فی القرنین الأول والثانی الهجری، سید عبد الماجد الغوری
- مدرسه الحديث بالمدينة المنورة، نشأتها وتطورها: دراسة تاریخیة، بهاء الدین محمد أنور محمود
- المدرسه الحديثیة فی مکة و المدينة و أثرها فی الحديث و علومه من نشأتها حتى نهاية القرن الثانی الهجری، محمد ثانی عمر موسی
- مدرسه الحديث فی مدينة الری، ثامر عبدالمهدی حتامله
- ابن أبی حاتم وأثره فی علوم الحديث، رفعت فوزی عبد المطلب
- تاریخ التشريع الإسلامی، محمد الخضری بک
- المدخل إلى دراسة المدارس والمذاهب الفقهیة، عمر سلیمان الأشقر
- مناهج المحدثین العامة فی الروایة و التصنيف، نورالدین عتر
- مناهج المحدثین، محمد بن ترکی التركي
- مناهج المحدثین، سعد الحمید
- مناهج المحدثین فی نقد الروایات التاریخیة، إبراهیم أمین الجاف الشهرزوری
- مناهج المحدثین: عرض مقارن، علی خُضَیر حَجّی
- الاتجاهات المعاصرة فی دراسة السنّة النبویة فی مصر وبلاد الشام، محمد عبد الرزاق أسود
- السنّة الرسوليّة والسنّة النبویة، محمد شحرور
- القرآن و شبهاتهم حول السنّة، خادم حسین الهمی بخش
- نگرشی نو در فهم احادیث نبوی، محمد غزالی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات حدیثی خاورشناسان؛ جریانه‌ها و مکاتب			
عنوان درس به انگلیسی:		Western Hadith Studies: Trends and Approaches	
دروس پیش نیاز:		ندارد	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آزمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)			
مرتبط با مأموریت / آمویش	مرتبط با آمویش / مأموریت		
موسسه است	موسسه نیست		

موارد □ کارگاه □ سمینار □ آزمایشگاه □ اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی رویکردهای خاورشناسان به حدیث (مبانی، روش‌ها، آراء)

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مطالعات حدیثی خاورشناسان در فقه، تفسیر، سیره و غیره
۲. تحلیل انتقادی مبانی خاورشناسان نظریه پرداز به حدیث
۳. تحلیل انتقادی نظریه‌های گوناگون در حوزه اعتبار حدیث، تدوین، سنت‌های نقل و نشر حدیث، روش‌های تاریخ‌گذاری احادیث
۴. تحلیل انتقادی مواجهه مسلمانان با حدیث پژوهی غربیان

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه‌آشنایی غربیان با حدیث اسلامی و انواع آن (سیره، فقه و تفسیر)، از ردیه‌نگاری‌ها تا مطالعات دانشگاهی و ...
ب) مباحث اصلی:

- تحلیل انتقادی نظریه تشکیک در وثاقت احادیث توسط خاورشناسان (آرای گلدتسیهر، شاخت، ونزبرو، فوک، موتسکی، شولر و ...) و توسط مسلمانان (آرای سزگین، اعظمی، سباعی و ...)
- تحلیل انتقادی نظریه‌ها درباره تدوین و سنت‌های نقل و نشر حدیث: آرای شکاکان (گلدتسیهر و شاخت) و میانه‌روها (شولر، موتسکی و سزگین)
- تاریخ‌گذاری احادیث: مبانی، روش‌ها (تحلیل متن، تحلیل سند، تحلیل اسناد - متن)، کاربست‌ها و محدودیت‌ها
- تاریخ‌گذاری براساس کهن‌ترین منبع و پیوند آن با نظریه سزگین درباره منبع یابی جوامع روایی

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال

۴۰ درصد

... درصد

آزمون پایان نیم سال

۶۰ درصد

آزمون پایانی

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- AL-Azami, M.M, On Schacht's Origins of Muhammadan Jurisprudence, Oxford, Oxford University press, ۱۹۹۶.
- Brown, Daniel (ed.), The Wiley Blackwell Concise Companion to the Hadith, John Wiley & Sons Ltd, ۲۰۲۰.
- Goldziher, Ignaz, Muhammedanische Studien (Halle, ۱۸۸۹-۹۰); English translation: Muslim studies, ed.S.M. Stern, trans. C.R.Barber and S.M.Stern. ۲ Vols. London, George Alien, ۱۹۷۱.
- Juynboll, G. H. A. Muslim Tradition: Studies in Chronology, Provenance and Authorship in Early Hadith. Cambridge: Cambridge University Press, ۱۹۸۵, First Published, ۱۹۸۳.
- Juynboll, G. H. A., Studies on the Origins & Uses of Islamic Hadith, VARIORUM, ۱۹۹۶.
- Motzki, Harald (ed.), Hadith: Origins and Developments, Volume ۲۸, General editor: Lawrance I. Conrad. Great Britain, Cromwell press, ۲۰۰۴.
- Motzki, Harald (ed.) , The biography of Muhammad: the issue of the sources, Brill, ۲۰۰۰.
- Motzki, Harald, Nicolet Boekhoff-van der Voort, and Sean W. Anthony, Analysing Muslim traditions: studies in legal, exegetical and Maghazi hadith, Brill, ۲۰۱۰.
- Schacht, J. The Origins of Muhammadan Jurisprudence, Great Britain. ۱۹۷۹.
- Schoeler, Gregor. The Oral and the Written in Early Islam, ۲۸-۴۳ (trans) Uwe Vagelpohl New York, ۲۰۰۶.
- Schoeler, Gregor, The biography of Muhammad: Nature and authenticity, (trans) Uwe Vagelpohl (ed.) James E. Montgomery. Routledge, ۲۰۱۰.
- Sezgin, Fuat, Geschichte des arabischen Schrifttums, Leiden, Frankfurt/Main, ۱۹۶۷.
- Wansbrough, John, The Sectarian Milieu: Content and Composition of Islamic Salvation History , Oxford, Oxford University Press, ۱۹۷۸.

- تاریخ گذاری حدیث: روش ها و نمونه ها، به کوشش و ویرایش سید علی آقایی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مکتب تفسیری اهل بیت (علیهم السلام)			
عنوان درس به انگلیسی:		Exegetical School of Ahl al-Bayt	
دروس پیش نیاز:	ندارد	نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایش/مأموریت ☐ پروژه/رساله / پایان نامه ☐	
		مهارتی-اشتغال پذیری ☐ مرتبط با مأموریت/آمایش ☐	
		موسسه نیست ☐ موسسه است ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت روش، دامنه، عرصه ها و نمونه های تفسیر اهل بیت (علیهم السلام) و راویان ایشان

اهداف ویژه:

۱. آگاهی از شیوه تفسیری اهل بیت ع و راویان شیعی
۲. شناخت تحلیلی تفاسیر بر جای مانده از اهل بیت (علیهم السلام) و راویان ایشان
۳. بررسی تفاسیر منسوب به اهل بیت (علیهم السلام)

پ) سرفصل ها:

۱. شناسایی و اعتبار سنجی تفاسیر منسوب به اهل بیت (علیهم السلام)
۲. اهل بیت و تحلیل و تبیین های ادبی (لغوی، نحوی و بلاغی آیات)
۳. استفاده اهل بیت ع از سیاق متنی و مقامی آیات (مشابه و مرتبط) و استناد و استشهدای قرآنی
۴. جری و تطبیق و تاویل از منظر اهل بیت (علیهم السلام) و بررسی نمونه ها
۵. نقد مصادیق تفسیری و تاویلی نادرست از سوی اهل بیت (علیهم السلام)
۶. سبک شناسی اهم تفاسیر روایی شیعه

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش کلاسیک همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم و نرم افزارهای تفسیری در دسترس باشند.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- التفسیر الأثری الجامع، آیت الله معرفت (با تأکید بر مقدمه)
- المیزان فی تفسیر القرآن، علامه محمدحسین طباطبائی (با تأکید بر مقدمه و «بحث روائی»)
- تفسیر روایی جامع، جلد یکم، عبدالهادی مسعودی
- مبانی تفسیر روایی، محمد فاکر میدی
- تفسیر اهل بیت علیهم السلام، علیرضا برازش و هابیل جوانی
- علامه طباطبائی و حدیث، شادی نفیسی
- درآمدی بر تفسیر قرآن کریم، عبدالهادی فقهی زاده

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: روایات تفسیری؛ تحلیل انتقادی مبانی و نمونه‌ها				
نوع درس و واحد		Exegetical Narratives: A Critical Analysis of Foundations and Case Studies		
پایه ☐ نظری ☒		ندارد		
تخصصی الزامی ☐ عملی ☐		ندارد		
تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:	
پروژه / رساله / پایان‌نامه ☐			۳۲	تعداد ساعت:
مهارتی-اشتغال پذیری ☐				
مرتبط با مأموریت /آمایش ☐		وضعیت آمایشی /مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
موسسه نیست ☐				
مرتبط با مأموریت /آمایش ☐				
موسسه است ☐				

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی مبانی استناد به روایات تفسیری و توانایی نقد آنها

اهداف ویژه:

۱. مفهوم و گونه شناسی روایات ناظر به قرآن کریم
۲. شناخت مآخذ متعدد و متنوع روایات تفسیری
۳. آسیب شناسی روایات تفسیری
۴. شناسایی روش تفسیر روایی و ملاک های نقد روایات تفسیری

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، تعاریف، اهمیت، ضرورت و...
ب) مباحث اصلی:

- کاربرد روایات تفسیری
- جری و تطبیق و تاویل روایات تفسیری؛ گونه ها و نمونه ها
- مآخذشناسی روایات تفسیری
- معیارها و شیوه‌های نقد روایات تفسیری
- اعتبارسنجی روایات تفسیری: معتبر و ضعیف (تعامل و کاربرد)
- آسیب‌شناسی روایات تفسیری

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال ...درصد

آزمون پایانی

۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه :

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی :

- التفسیر الأثری الجامع، آیت الله معرفت (با تأکید بر مقدمه)
- المیزان فی تفسیر القرآن، علامه محمدحسین طباطبائی (با تأکید بر مقدمه و « بحث روائی »)
- مبانی تفسیر روایی ، محمد فاکر میبدی
- تفسیر روایی جامع، عبدالهادی مسعودی
- آسیب شناسی جریان های تفسیری ، بخش دوم ، گردآوری محمد اسعدی.
- پرتوی از تفسیر اهل بیت ع ، محمدی ری شهری و همکاران
- علوم قرآنی در مکتب اهل بیت علیهم السلام، علی اصغر ناصحیان

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: احادیث مشکل؛ مبانی و روش های فهم				
نوع درس و واحد		Problematic Hadiths: Foundational Principles and Hermeneutical Methods		عنوان درس به انگلیسی:
☐ نظری ☐ پایه		ندارد		دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی الزامی		ندارد		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری			۲	تعداد واحد:
پروژه/ رساله / پایان نامه ☐				
مهارتی-اشتغال پذیری ☐			۳۲	تعداد ساعت:
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ موسسه است		مرتبط با آمایش/مأموریت ☐ موسسه نیست		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی احادیث مشکل و روش‌های فهم صحیح آنها
- شناخت تفصیلی مبانی استناد به احادیث مشکل

اهداف ویژه:

۱. ارتقای توانایی دانشجو در زمینه فهم و تحلیل احادیث مشکل
۲. تقویت بنیه علمی دانشجو در جهت پاسخگویی به شبهات مرتبط با احادیث مشکل

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (احادیث مشکل، مشکل الحدیث، غریب الحدیث، اختلاف الحدیث)، پیشینه، ضرورت، اهمیت و ...
ب) مباحث اصلی:

- تحلیل عوامل پیدایش احادیث مشکل با بیان نمونه‌ها
- روش‌ها و قواعد تفسیر و تبیین احادیث مشکل
- بررسی نمونه‌هایی از احادیث مشکل در حوزه‌های کلامی، فقهی، اخلاقی، تفسیری، تاریخی

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

۳۰ درصد	فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال
۲۰ درصد	آزمون پایان نیم‌سال
۵۰ درصد	آزمون پایانی

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- الأمالی فی التفسیر و الحدیث و الأدب سید مرتضی
- مصابیح الأنوار فی حل مشکلات الأخبار، سید عبدالله شبر
- تأویل مختلف الحدیث ابن قتیبہ
- اختلاف الحدیث محمد بن ادريس شافعی
- الاستبصار فیما اختلف من الاخبار شیخ طوسی
- غریب الحدیث ابو عبید قاسم بن سلام الهروی
- غریب الحدیث عبدالله بن مسلم دینوری-ابن قتیبہ-
- مشکل الآثار ابو جعفر احمد بن محمد الازدی الحجری الطحاوی
- اسباب اختلاف الحدیث محمد احسانی فر لنگرودی
- معانی الأخبار، شیخ صدوق

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: نقد احادیث موضوعه			
نوع درس و واحد		Criticism of Fabricated Hadith	عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐	نظری ☒	ندارد	دروس پیش نیاز:
تخصصی الزامی ☐	عملی ☐	ندارد	دروس هم نیاز:
تخصصی اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
پروژه/رساله/پایان نامه ☐			تعداد ساعت:
مهارتی-اشتغال پذیری ☐		۳۲	
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐	مرتبط با مأموریت ☐	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	
موسسه است ☐	موسسه نیست ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی مبانی و رویکردها و روش های تشخیص احادیث موضوعه از منظر علمای فریقین

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی زمینه ها و عوامل جعل حدیث در اسلام
۲. شناخت تحلیلی معیارهای تشخیص حدیث موضوع
۳. شناخت تحلیلی آسیب ها و پیامدهای جعل حدیث

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (حدیث موضوع، نقد حدیث، و ...)، پیشینه، اهمیت، ضرورت و ...
ب) مباحث اصلی:

- پیدایش جعل و ادوار تاریخی آن
- شناخت ریشه های وضع و جعل حدیث در اسلام
- شناخت تحلیلی اهم منابع و حوزه های جعل
- جاعلان حدیث و انگیزه های آنان (غلو، شعوبی گری، تمایلات مذهبی، و ...)
- جعلیات و انواع آنها (احادیث غالیانه، احادیث اسرائیلیات و ...)
- معیارهای تشخیص حدیث موضوع
- آشکال حدیث موضوع (وضع جزئی، کلی، مجموعی و ...)
- آسیب ها و پیامدهای جعل حدیث

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- الموضوعات، ابن جوزی
- اللتالی المصنوعه فی الاحادیث الموضوعه، جلال الدین السیوطی
- الاخبار الدخیلة، محمدتقی التستری
- اضواء علی السنه المحدثه، محمود ابوریه
- الغدير (جلد پنجم فصل الوضع و الوضاعون)، عبدالحسین امینی
- الوضع فی الحديث، عمر فلاته
- نقد الحديث فی علمی الروایه و الدرايه، حسین الحاج حسن
- الموضوعات فی الآثار و الاخبار: عرض و دراسة، هاشم معروف الحسینی
- غالیان، نعمت الله صفری فروشانی
- پژوهشی در باب اسرائیلیات در تفاسیر قرآن، محمدتقی دیاری
- آسیب شناسی حدیث، عبدالهادی مسعودی
- آسیب شناسی فهم حدیث، علی دلبری

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: جوامع حدیثی اهل سنت				
نوع درس و واحد		Sunni Hadith Collections		عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		ندارد		دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی الزامی		ندارد		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری		۲	تعداد واحد:	
پروژه/ رساله / پایان نامه ☐			تعداد ساعت:	
مهارتی- اشتغال پذیری ☐			۳۲	
مرتبط با مأموریت /آمایش ☐ مرتبط با مأموریت ☐		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
موسسه است ☐		موسسه نیست ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت جامع نگاری حدیث در اهل سنت و سیر تحول آن

اهداف ویژه:

۱. شناخت ابعاد گوناگون جامع نگاری حدیث، گونه شناسی و جوامع حدیثی
۲. شناخت زمینه های علمی، فرهنگی و سیاسی در تدوین جوامع حدیثی
۳. شناخت مبانی و روش های تدوین جوامع حدیثی
۴. شناخت تأثیر و تأثر جوامع حدیثی

پ) سرفصل ها:

- الف) کلیات: مفاهیم اساسی (جامع حدیثی، تعاریف موجود و نقد آنها، اقسام کتابهای حدیثی، الگوی تدوین کتابهای حدیثی و ارتباط آنها با جامع نگاری، انواع کلی جوامع حدیثی از مطلق و نسبی)
- ب) مباحث اصلی: (جامع نگاری حدیث در ادوار گوناگون)
- دوره متقدمان (سده های ۲-۵): جامع نگاری (مصنفات فقهی - حدیثی، مسانید، جوامع و سنن، مستخرجات، مستدرکات، معاجم، و ...)
 - دوره متاخران (سده های ۱۳-۶): جامع نگاری (ادامه سبکهای پیشین، پیدایش سبکهای جدید مانند زوائد نگاری، جوامع فراگیر حدیثی با مراتب مختلف از جمله الجمع بین الصحیحین نگاری، جوامع تجمیعی از کتب ششگانه از جمله جامع الاصول و ...)
 - دوره معاصران (سده های ۱۴-۱۵): جامع نگاری (ادامه سبکهای پیشین؛ پیدایش سبکهای جدید مانند موسوعه نگاری ها، مُسند نگاری ها و ...)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

۴۰ درصد

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

... درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- جوامع حدیثی اهل سنت، مجید معارف
- تدوین السنّة الشریفه، سید محمدرضا حسینی جلالی
- تدوین مهدوی راد
- پیرامون جوامع حدیثی اهل سنت، احمد پاکتچی
- تاریخ حدیث، سید رضا مؤدب
- در آمدی بر تاریخ تدوین حدیث و جوامع حدیثی، بمانعلی دهقان منگابادی
- مسند نویسی در تاریخ حدیث، سید کاظم طباطبائی
- سیری در صحیحین، محمدصادق نجمی
- الحدیث والمحدثون، محمد ابوزهو
- دراسات فی الحدیث و المحدثین، هاشم معروف
- السنّة قبل التدوین، محمد عجاج خطیب

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: فقه الحدیث			
عنوان درس به انگلیسی:		Understanding of Hadith	
دروس پیش نیاز:		ندارد	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایش/مأموریت ☐ مونسه نیست ☐ مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ مونسه است ☐	
نوع درس و واحد		پایه ☐ نظری ☒ تخصصی الزامی ☐ عملی ☐ تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐ پروژه/رساله / پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت فرآیند نظام مند فهم درست احادیث

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی روش، اهم منابع، مبانی و معیارهای فهم درست احادیث
۲. شناخت تحلیلی آسیب های فهم حدیث
۳. تحلیل روشمند نمونه هایی از احادیث

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت، و...

ب) مباحث اصلی:

- مبانی (مبانی ناظر به گوینده اصلی، مبانی ناظر به مخاطب، مبانی ناظر به متن)
- روش ها (روش فهم متن، روش فهم مقصود)
- قواعد (برای نمونه: قاعده حمل بر صحت، قاعده عقلایی بودن محتوا، قاعده انسجام با قرآن، قواعد حل تعارض و ...)
- معیارها (معیارهای روش شناختی مانند توجه به قرائن زبانی، تشکیل خانواده حدیث، بررسی تاریخ صدور، تفکیک محکم و متشابه و ...؛ معیارهای محتوایی مانند سازگاری با قرآن، سازگاری با سنت قطعی، انسجام عقلی، و ...)
- آسیبها (اعتماد بی ضابطه به منابع، تفسیر ظاهر گرایانه بدون توجه به قرائن، بی توجهی به قرائن فهم، تأثیر پیش فرضهای نادرست و ...)
- دستاوردها (نظام مندسازی فهم حدیث، حل تعارض احادیث، کشف اهداف کلان شریعت، جلوگیری از انحرافات فکری و ...)
- بررسی اهم نمونه هایی از احادیث کلامی، فقهی، اخلاقی، تفسیری (با تأکید بر مراجعه به شروح حدیثی)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه :

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی :

- منطق فهم حدیث، سید محمد کاظم طباطبائی
- روش فهم حدیث، عبدالهادی مسعودی
- هرمنوتیک و منطق فهم احادیث، ابوالفضل ساجدی و سید محمود مرتضوی شاهرودی
- رهیافتی تحلیلی بر فهم حدیث، ابراهیم ابراهیمی
- دانش فقه الحدیث، محمدحسن ربانی
- علامه مجلسی و فهم حدیث (مبانی و روشهای فقه الحدیثی علامه مجلسی)، عبدالهادی فقهی زاده
- معانی الأخبار، محمد بن علی بن بابویه قمی مشهور به شیخ صدوق
- مرآة العقول فی شرح أخبار آل الرسول، محمدباقر مجلسی
- شرح أصول الکافی، مولی صالح مازندرانی
- شرح توحید الصدوق، قاضی سعید قمی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای حدیثی؛ مبانی و روش‌ها				
نوع درس و واحد		Method and basics of interdisciplinary Hadith studies		عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		ندارد		دروس پیش‌نیاز:
تخصصی الزامی ☐ عملی ☐		ندارد		دروس هم‌نیاز:
تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐			۲	تعداد واحد:
پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐				
مهارتی-اشتغال پذیری ☐			۳۲	تعداد ساعت:
مرتبط با آمایش/مأموریت ☐ مرتبط با مأموریت/آمایش ☐		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
موسسه نیست ☐ موسسه است ☐				

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی مطالعات میان‌رشته‌ای، و مطالعات حدیثی میان‌رشته‌ای
- ایجاد تعامل علمی مثبت و سازنده بین حدیث و علوم جدید جهت فهم حدیث

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی ماهیت و ضرورت مطالعات میان‌رشته‌ای
۲. شناخت تحلیلی مبانی، روش و نمونه‌های مطالعات حدیثی میان‌رشته‌ای
۳. تحلیل احادیث با استفاده از چارچوب‌های علوم انسانی، اجتماعی و تجربی

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (میان‌رشته‌ای، چندرشته‌ای، فرارشته‌ای؛ درون‌زا و برون‌زا؛ ابزاری و نظری ...)، ضرورت، اهمیت، اهداف، و ...
ب) مباحث اصلی:

- مطالعات میان‌رشته‌ای: زمینه‌ها، گونه‌ها، و ...
- مطالعات حدیثی میان‌رشته‌ای: امکان، انواع (حدیث به عنوان: منبع پژوهش، رشته دانشی، فهم پژوهشگر) و ...
- مبانی مطالعات حدیثی میان‌رشته‌ای: مبانی هستی‌شناختی، مبانی دین‌شناختی، مبانی معرفت‌شناختی، مبانی روش‌شناختی
- روش مطالعات حدیثی میان‌رشته‌ای
- رویکردها (تأییدی، مطالعات تطبیقی، نظریه‌پردازی و تولید علم)
- توانمندیا و پیشنیازها (آشنایی با مسایل و مشکلات فردی و اجتماعی، آشنایی با علوم جدید و دانشهای مرتبط، و...)
- مراحل و فرایند پژوهش (موضوع‌گزینی، گراوری داده‌های دینی و علمی، مطالعه معارف حدیثی و اطلاعات دانش مرتبط، ایده‌پردازی)
- پژوهشهای حدیثی میان‌رشته‌ای: معرفی و بررسی برترین پژوهشهای حدیثی میان‌رشته‌ای در میان حدیث و علوم حقوق، مطالعات کتاب مقدس، نسخه‌شناسی، تاریخ‌گذاری، تحلیل‌گفتمان، تاریخ‌انگاره، سبک‌شناسی، زبان‌شناسی، انسان‌شناسی، معنی‌شناسی، روایت‌شناسی (narratology)، تحلیل رایانشی، هوش مصنوعی، جامعه‌شناسی، روانشناسی، اقتصاد، علوم سیاسی، مدیریت و...

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- مبانی نظری و روش شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای، سید محسن علوی پور
- روش شناسی پیوند میان دستگاه مفهومی قرآن کریم و علوم مدرن، احمد پاکتچی
- بنیان‌های روش تحقیق در تعامل علوم انسانی و اسلامی، احمد پاکتچی
- پیچیدگی و میان‌رشته‌ای، معادله روش شناسی تلفیق دانش، منصور متین
- روش شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآنی، قاسم درزی و احد فراکرز قراملکی
- گفتمان میان‌رشته‌ای؛ مبانی نظری، گونه شناسی و خط مشی آن برای عمل در آموزش عالی، علی خورسندی طاسکوه
- مبانی نظری و روش شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای، محسن علوی پور
- میان رشتگی، جو مورن، ترجمه: داوود حاتمی
- یادگیری و تدریس میان رشت‌های در آموزش عالی: نظریه و عمل، بالاساب رامانیم چاندرا موهان، دکتر محمدرضا دهشیری
- تاریخچه، چیستی و فلسفه پیدایی علوم میان‌رشته‌ای (مقاله)، مجله مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مبانی تفسیر تطبیقی				
عنوان درس به انگلیسی:		Basics of the comparative Interpreting the Quran		
دروس پیش نیاز:		ندارد		
دروس هم نیاز:		ندارد		
تعداد واحد:		۲		
تعداد ساعت:		۳۲		
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)				
مرتبط با آمایش/مأموریت		مرتبط با آمایش/مأموریت		
موسسه است		موسسه نیست		
نوع درس و واحد		پایه		
نظری		تخصصی الزامی		
عملی		تخصصی اختیاری		
نظری-عملی		پروژه/رساله / پایان نامه		
		مهارتی-اشتغال پذیری		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

ب: هدف کلی

- شناخت مبانی و باورهای مفسران فریقین که تاثیرگذار در روش مفسران است و سبب صدور آرائ تفسیری آنها شده

اهداف ویژه:

۱. شناخت مستدل از تفاوت های تفسیری مفسران
۲. تحلیل دیدگاه های موافقان و مخالفان هر یک از مبانی با نگاه تقریبی
۳. پاسخ به شبهات و پرسشهای مرتبط

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفهوم شناسی (مبانی، اصول، روش، گرایش، قواعد، ضوابط، و...)، اقسام مبانی (صدوری، دلالتی، روشی و گرایشی و...)، ضرورت و اهمیت شناخت مبانی تفسیر، شناخت اهم منابع (مقدمات تفاسیر، کتابهای تالیفی مستقل در خصوص مبانی و اصول تفسیر)

ب) مباحث اصلی:

- وحیانی بودن قرآن (الهی بودن الفاظ قرآن، سلامت نص، حکیمانه بودن، نادرستی تجربه درونی پیامبر و نادرستی اقتباس قرآن)
- نص و قرائت قرآن (قرائت واحد، تعدد قرائات، و...)
- امکان و جواز تفسیر (تحلیل دیدگاه اختصاص تفسیر برای معصومین؛ نقد ادله عدم جواز تفسیر و...)
- ضرورت و تفسیر پذیری و نیاز به تفسیر و حرمت تفسیر به رای
- حجیت و اعتبار ظاهر قرآن (گستره ظاهر قرآن و حجیت آنها، مراتب ظهور، رابطه ظاهر و مجاز در قرآن)
- بطون آیات و چگونگی تاویل آنها (مراتب و قلمرو بطون و راهای دستیابی به بطون و تاویل آیات)
- حجیت سنت پیامبر در تفسیر (مستندات و چگونگی آنها)
- زبان قرآن (بررسی نظریه های عرف عام و خاص و ترکیبی و...)
- منابع، مستندات و حجیت هر یک در تفسیر (قرآن، سنت و روایات معصوم، قول صحابه، عقل، کشف و شهود، علوم تجربی و...)
- جامعیت قرآن (نظریه افراطی و تفریطی و اعتدالی؛ جامعیت و جاودانگی قرآن، جامعیت و فرهنگ زمانه)
- انسجام و پیوستگی آیات (انواع انسجام آیات و چگونگی آنها)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال (تحقیق و سمینار) ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- التفسیر و المفسرون، آیت الله معرفت
- البیان فی تفسیر القرآن آیت الله خوئی
- مبانی و روشهای تفسیر قرآن عمید زنجانی
- مبانی تفسیر قرآن سید رضا مودب
- مبانی تفسیر قرآن علی فتحی
- تفسیر تطبیقی (مبانی)، فتح الله نجارزادگان
- مبانی تفسیر موضوعی، مصطفی کریمی
- مبانی تفسیر قرآن، ناصر مکارم شیرازی
- أصول التفسیر و قواعد، خالد بن عبدالرحمن العک
- مبانی تفسیر قرآن به قرآن، نوشته محمد بهرامی
- زبان قرآن و مسائل آن، محمد باقر سعیدی روشن
- مکاتب تفسیری، اکبر بابایی
- مذاهب التفسیر الإسلامی، ایگناتس گلدتسیهر
- التفسیر والمفسرون، محمدحسین ذهبی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: روش تفسیر تطبیقی				
نوع درس و واحد		Methodology of comparative interpretation		عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		ندارد		دروس پیش نیاز:
☐ عملی تخصصی الزامی		ندارد		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری			۲	تعداد واحد:
پروژه/ رساله / پایان نامه ☐				۳۲
مهارتی -اشتغال پذیری ☐				
مرتبط با مأموریت /آمایش ☐		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
موسسه است ☐		مرتبط با آمایش/مأموریت ☐		
		موسسه نیست ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی گونه‌های روش تفسیر تطبیقی

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی روش های مفسران در فرآیند تفسیر تطبیقی
۲. شناخت تحلیلی عوامل تشابه و تمایز در فرآیند تفسیر تطبیقی
۳. تبیین شاخصه‌های تفسیر تطبیقی مطلوب

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (تفسیر، تطبیق، روش، لون، اتجاه و گرایش تفسیری و...)، ضرورت، اهمیت، گونه‌های تطبیق در تفسیر (تطبیق شکلی/محتوایی)، اقسام تطبیق (تطبیقی اثری؛ تطبیقی اجتهادی؛ تطبیقی کشفی/شهودی و ...)

ب) مباحث اصلی

- مراحل روش تفسیر تطبیقی
- تعیین قلمرو، نقل وجوه مشترک، نقل وجوه اختلافی.
- شناسایی وجوه اشتراک و تمایز تفاسیر
- داوری استدلالی آرا و دیدگاه‌ها (بر پایه قرآن، سنت قطعی، عقل، ادبیات و ...)
- روش های تفسیر تطبیقی
- تطبیق آرای مفسران بر اساس روش تفسیری
- تطبیق آرای مفسران بر اساس گرایش تفسیری
- تطبیق آرای مفسران بر اساس دیدگاه مفسران
- تطبیق آرای مفسران بر اساس مذاهب اسلامی و نحله‌های تفسیری
- تطبیق آرای مفسران در تفسیر ترتیبی
- تطبیق آرای مفسران در تفسیر موضوعی
- بررسی تطبیقی آیات در روش تفسیر تطبیقی (آیات کلامی، فقهی، عرفانی و ...)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی :

- اهم تفاسیر (مانند المیزان ، المنار ، المنیر ، نور الثقلین ، تسنیم و...)
- التفسیر المقارن: درسه تأصیلیه، مصطفی ابراهیم منشی
- التفسیر المقارن: المحددات، الانواع، الاصول، طاهر الغرباوی
- تفسیر فریقین: تاریخ، مبانی، اصول، منابع، عبدالکریم بهجت پور
- التفسیر الموضوعی المقارن، محمد باقر ناصری.
- بررسی تطبیقی آیات ولایت، فتح الله نجارزادگان .
- مدخل «مقاله تفسیر تطبیقی» در دائره المعارف قران کریم (جلد ۸)

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: جریان شناسی تفسیر تطبیقی			
نوع درس و واحد		The Study of the comparative Trend of Interpreting the Quran	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☒ پایه ☐		ندارد	دروس پیش نیاز:
عملی ☐ تخصصی الزامی ☐		ندارد	دروس هم نیاز:
نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری ☒		۲	تعداد واحد:
پروژه/رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:
مهارتی-اشتغال پذیری ☐			
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ مرتب با مأموریت ☐	مرتبط با مأموریت ☐ مرتب با مأموریت ☐	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	
موسسه است ☐	موسسه نیست ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی

- شناخت جریان های مهم تفسیر تطبیقی

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی جریان های تفسیر تطبیقی (قلمرو، اهداف، مبانی، روش، آسیب ها) در متون سنتی تفسیر قرآن
۲. شناخت تحلیلی امکان های تفسیر تطبیقی فراتر از متون سنتی تفسیر قرآن

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (جریان تفسیری، مکتب تفسیری، گونه تفسیری، روش تفسیری، رویکرد تفسیری)، اهمیت، ضرورت، پیشینه و ...
ب) مباحث اصلی:

- تحلیل قلمرو، اهداف، مبانی و روش جریان های تفسیر تطبیقی
- تحلیل جریان تفسیر تطبیقی سلفیه (پیشازان و متون تفسیری آنها)
- تحلیل جریان تفسیر تطبیقی قرآنیون (پیشازان و متون تفسیری آنها)
- تحلیل جریان تفسیر تطبیقی ادبی معاصر (پیشازان و متون تفسیری آنها)
- گونه های تطبیق در تفسیر تطبیقی (تک نگاری های؛ مطالعات تطبیقی قرآن پژوهی؛ مطالعات تطبیقی تفسیر پژوهی)
- آسیب های و پیامدهای جریان های تفسیر تطبیقی

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال (تحقیق و سمینار) ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی

۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- پژوهشی در جریان شناسی تفسیر عرفانی ، محسن قاسم پور
- جریان شناسی تفسیر تطبیقی، انسیه عسگری
- تفسیر تطبیقی، طیب سید محمود. حسینی
- جریان شناسی تفاسیر فقهی، ناصحیان علی اکبر و دیگر نویسندگان
- جریان شناسی تفاسیر در دوره معاصر، رتراود ویلانت مترجم: عباسی، مهرداد.
- جریان شناسی تفاسیر در دوره معاصر (اواخر قرن ۱۴ و اوائل قرن ۱۵ قمری). جمعی از نویسندگان
- التفسیر المقارن: دراسة تأصیلیه، مصطفی ابراهیم مشنی
- بررسی تطبیقی تفسیر آیات مهدویت و شخصیت شناسی امام مهدی(عج)، فتح الله نجارزادگان
- بررسی تطبیقی تفسیر آیات ولایت در دیدگاه فریقین، فتح الله نجارزادگان
- بررسی تطبیقی معناشناسی مقام امام و امامت، فتح الله نجارزادگان

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تفسیر تطبیقی قرآن با قرآن			
عنوان درس به انگلیسی:		Comparative Intra-Quranic Commentary	
درس پیش نیاز:		ندارد	
درس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایش/مأموریت	
مرتبط با آمایش/مأموریت		مرتبط با مأموریت/آمایش	
موسسه نیست		موسسه است	
نظری		پایه	
عملی		تخصصی الزامی	
نظری-عملی		تخصصی اختیاری	
پروژه/رساله/پایان نامه		مهارتی-اشتغال پذیری	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

ب: هدف کلی

- شناخت تحلیلی تفسیر تطبیقی با روش قرآن با قرآن

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی تفسیر تطبیقی قرآن با قرآن در تفاسیر شیعه
۲. شناخت تحلیلی تفسیر تطبیقی قرآن با قرآن در تفاسیر اهل سنت

سرفصل ها:

الف) کلیات : مفاهیم اساسی، اهمیت و جایگاه، حجیت تفسیر قرآن با قرآن (بررسی دلایل منکران تفسیر قرآن با قرآن)
ب) مباحث اصلی:

- اصول تفسیر تطبیقی قرآن با قرآن (اصل جامعیت قرآن، اصل تناسب آیات و سوره ها، اصل وحدت موضوعی قرآن، اصل تدبر در قرآن و ...)
- قواعد تفسیر تطبیقی قرآن با قرآن (قاعده حمل مطلق بر مقید، قاعده تقیید عام به خاص، قاعده تفسیر مجمل به مبین و ...)
- مراحل تفسیر تطبیقی قرآن با قرآن (انتخاب موضوع و گردآوری آیات مرتبط، تحلیل لغوی و معناشناختی آیات، بررسی سیاق آیات و ارتباط آنها با یکدیگر، مقایسه و جمع بندی آیات مرتبط، ارائه تفسیر جامع و مستدل از آیات و ...)
- مطالعه تطبیقی تفاسیر قرآن با قرآن (معرفی مهم ترین مفسران و آثار برجسته در زمینه تفسیر قرآن با قرآن، بررسی و نقد تفاسیر مختلف قرآن با قرآن (شیعه و اهل سنت)، شناسایی نقاط قوت و ضعف تفاسیر با بررسی آیات یا موضوعات به شکل تطبیقی و ...)
- مطالعه موردی تفسیر موضوعی قرآن با قرآن (انتخاب موضوع قرآنی مانند : توحید، معاد، نبوت، امامت، عدل، توبه و ... ؛ گردآوری و دسته بندی آیات مرتبط با موضوع، تحلیل و مقایسه آیات و ارائه تفسیر جامع و مستدل از موضوع با استفاده از روش تفسیر قرآن با قرآن، ارائه گزارش نهایی و بحث و تبادل نظر در مورد نتایج)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی :

- المیزان، سید محمدحسین طباطبایی
- تسنیم، عبدالله جوادی آملی
- اضواء البیان، محمد الّامین بن محمد المختار شنقیطی
- الفرقان فی تفسیر القرآن بالقرآن و السنّه، محمد صادقی تهرانی
- التفسیر و المفسرون، محمدهادی معرفت
- اتجاهات التفسیر فی القرن الرابع عشر، فهد بن عبد الرحمن الرومی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تفسیر تطبیقی فقهی		
عنوان درس به انگلیسی:	Comparative Jurisprudential Interpretation	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/رساله / پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری ☐
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
		مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه ☐ نیست ☐
		مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه ☐ است ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☒ موارد دیگر:

ب: هدف کلی

- شناخت تحلیلی دیدگاه مفسران به ویژه مفسران معاصر در آیات فقهی با تأکید بر نقد شبهات

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مبانی و روش مفسران در تفسیر تطبیقی فقهی
۲. شناخت تحلیلی دیدگاه مفسران فریقین در تفسیر آیات فقهی
۳. کاربرست روش تفسیر تطبیقی فقهی بر نمونه‌ای از آیات فقهی

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت و ...

ب) مباحث اصلی:

- شناخت گرایش های فقهی در مذاهب اسلامی
- تبیین نقش مبانی فقهی در تفسیر آیات الأحکام
- نقش دانشهای در استنباط آیات فقهی (قراءات ، اسباب نزول، سیاق، و ...)
- تحلیل نمونه هایی از تفسیر تطبیقی فقهی

- آیات مربوط به ولایت و حکومت (حشر ۷؛ احزاب ۶ و ۳۶؛ آل عمران ۳۲؛ انفال ۲۰؛ نحل ۴۴)
- آیات مربوط به امر به معروف و نهی از منکر (آل عمران ۱۰۴ و ۱۱۰ و ۱۱۴؛ اعراف ۱۵۷؛ توبه ۷۱)
- آیات مربوط به جهاد و مقاومت (حج ۳۸ و ۳۹ و ۴۰؛ توبه ۱۳؛ آل عمران ۱۴۶؛ هود ۱۱۲؛ بقره ۲۵۰)
- آیات مربوط به حج (آل عمران ۹۷؛ حج ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ و ۳۰؛ بقره ۱۹۶ و ۱۹۷)
- آیات مربوط به زکات و خمس (توبه ۶۰ و ۱۰۳؛ انفال ۴۱؛ ...)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال (تحقیق و سمینار) ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- فقه القرآن، قطب الدین راوندی
- کنز العرفان فی فقه القرآن، فاضل مقداد
- زبدة البیان فی احکام القرآن، مقدس اردبیلی
- تفسیر آیات الاحکام وفق المذهب الجعفری و المذاهب الاربعه، سید آقا حسین طباطبائی یزدی
- احکام القرآن، الکیا الهراسی
- آیات الاحکام، محمد علی السایس
- روائع البیان فی تفسیر آیات الاحکام من القرآن، محمد علی الصابونی
- الفقه علی مذاهب الاربعه، عبد الرحمن الجزیری.
- فقه القرآن، محمد یزدی
- فقه القرآن: آیات الاحکام تطبیقی، محمد فاکر میدی
- آیات الاحکام، زین الدین قربانی
- تاریخ فقه و فقهها، ابوالقاسم گرجی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تفسیر تطبیقی کلامی			
عنوان درس به انگلیسی:		Comparative Study of Theological Interpretations	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:		ندارد	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)			
مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه	
☐ نظری ☐ عملی ☐ نظری-عملی		☐ پایه ☐ تخصصی الزامی ☒ تخصصی اختیاری پروژه/رساله / پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری	
مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه	
☐ است		☐ نیست	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی مبانی، روش ها و مسائل مهم تفسیر تطبیقی کلامی

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مبانی و اصول حاکم بر تفسیر تطبیقی کلامی
۲. بررسی تطبیقی دیدگاه های کلامی فرقه های مختلف اسلامی (شیعه، معتزله، اشاعره، ماتریدیه و...)

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (تفسیر، تائیل، تفسیر کلامی، تفسیر تطبیقی کلامی و ...)، ضرورت، اهمیت، پیشینه، شناخت سیر اجمالی تحول تفسیر کلامی در مکاتب مختلف (معتزله، اشاعره، امامیه و ...)، شناخت اهم تفاسیر کلامی و مفسران برجسته هر مکتب

ب) مباحث اصلی:

- مبانی تفسیر تطبیقی کلامی (مبانی عقلی و نقلی، حجیت ظواهر قرآن، رابطه عقل و نقل، و ...)
- روش تفسیر تطبیقی کلامی (مراحل، معیارهای انتخاب آیات و مسائل کلامی، شیوه مقایسه و ارزیابی دیدگاه های مختلف و ...)
- معیارهای ترجیح دیدگاه صحیح در تفسیر تطبیقی کلامی
- بررسی تطبیقی مسائل کلامی در تفسیر
- بررسی تطبیقی آیات توحید و صفات و افعال الهی، آیات متشابه در زمینه صفات الهی (ید، وجه، استواء و ...).
- بررسی تطبیقی آیات مربوط به عدل الهی، قضا و قدر، جبر و اختیار، افعال بندگان، پاداش و کیفر الهی.
- بررسی تطبیقی آیات مربوط به عصمت انبیاء و اوصیاء، ولایت و امامت اهل بیت (ع)، شفاعت .
- بررسی تطبیقی آیات مربوط به حیات پس از مرگ، بهشت و جهنم، جسمانی یا روحانی بودن معاد.
- بررسی تطبیقی آیات مربوط به رابطه ایمان و عمل، مسئله توبه و مغفرت، مفهوم ایمان و کفر.

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- التبیان فی تفسیر القرآن، محمد بن حسن طوسی
- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی
- المیزان فی تفسیر القرآن، محمد حسین طباطبائی
- أمالی المرتضی، سید مرتضی
- الکشاف عن حقائق غوامض القرآن، جار الله زمخشری.
- تنزیه القرآن عن المطاعن، قاضی عبدالجبار بن احمد
- فتح القدیر، محمد شوکانی
- التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، فخر رازی
- النکت و العیون، علی بن محمد ماوردی
- مفاتیح الأسرار و مصابیح الأبرار (تفسیر الشهرستانی)، محمد بن عبد الکریم شهرستانی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تفسیر تطبیقی روایی			
نوع درس و واحد		Tradition-Based Comparative Interpretation	عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		ندارد	دروس پیش نیاز:
تخصصی الزامی ☐ عملی ☐		ندارد	دروس هم نیاز:
تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
پروژه/رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:
مهارتی-اشتغال پذیری ☐			
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ مرتبط با مأموریت موسسه ☐	مرتبط با مأموریت موسسه ☐ نیست ☐	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی

- شناخت تحلیلی مبانی، روش، مراحل، فرایند و منابع تفسیر تطبیقی روایی قرآن کریم

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی روش تفسیر تطبیقی روایی
۲. کاربرست روش تفسیر تطبیقی روایی بر چند موضوع اعتقادی و تاریخی

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، اهمیت، ضرورت، پیشینه و آشنایی با اهم منابع تفسیر روایی شیعه و اهل سنت
ب) مباحث اصلی:

- تحلیل مبانی تفسیر تطبیقی روایی
- چگونگی روش تفسیر تطبیقی روایی
- شناخت تحلیلی منابع اصلی و مهم تفسیر روایی شیعه و اهل سنت و سبک شناسی آنها
- فرایند و مراحل و تحولات تفسیر تطبیقی روایی
- کاربرست های روش تفسیر روایی
- روایات مرتبط به قصص انبیا در قرآن کریم: (آدم در بهشت و ...؛ ذبیح ابراهیم؛ موسی و گاو بنی اسرائیل و ...)
- روایات مرتبط به رخدادهای مربوط به رسول خدا: واقعه افک، هجرت، رویداد مباحله، اعلام براءت از مشرکان، و ...
- روایات مرتبط به قیامت و حشر و محاسبه اعمال و ...

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال (تحقیق و سمینار) ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- تفسیر روایی جامع، عبدالهادی مسعودی
- مبانی تفسیر روایی محمد فاکر میدی
- نور الثقلین، علی بن جمعه حویزی
- البرهان فی تفسیر القرآن، السید هاشم بحرانی
- الدر المنثور، عبد الرحمان جلال الدین سیوطی
- جامع البیان عن تاویل آی القرآن، طبری
- التفسیر الجامع الاثری، محمد هادی معرفت
- کنز الدقائق و بحر الرغائب، میرزا محمد قمی مشهدی
- التدبر و البیان فی تفسیر القرآن بصحیح السنن، محمد بن عبدالرحمن مغراوی
- المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی
- التحریر و التنویر، محمد طاهر بن عاشور

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تفسیر تطبیقی اجتماعی		
عنوان درس به انگلیسی:	Social comparative Interpreting the Quran	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/رساله / پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری ☐
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ نیست ☐ مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی

- شناخت تحلیلی مبانی، روش ها و مسائل مهم تفسیر تطبیقی اجتماعی

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مبانی حاکم بر تفسیر تطبیقی اجتماعی
۲. بررسی تطبیقی دیدگاه های مفسران اجتماعی
۳. شناخت تحلیلی - انتقادی دیدگاه های مختلف در تفسیر تطبیقی اجتماعی

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (تفسیر اجتماعی، تفسیر تطبیقی اجتماعی و ...)، ضرورت، اهمیت، پیشینه (سیر اجمالی تحول و قلمرو تفسیر اجتماعی)، شناخت انواع و اهم تفاسیر اجتماعی و ...
ب) مباحث اصلی:

- مبانی تفسیر تطبیقی اجتماعی: مبانی عام (پارادایم شناسی روش های علوم اجتماعی: هستی شناسی، معرفت شناسی، روش شناسی؛ شباهت ها و اختلاف ها و ...) و مبانی خاص.
- روش تفسیر تطبیقی اجتماعی (بررسی روش های نوین مطالعات میان رشته ای، تبیین فرایند روش تفسیر اجتماعی و ...)
- الزامات تفسیر تطبیقی اجتماعی مقبول و موجه (الزامات میان رشته ای، الزامات تفسیری، الزامات جامعه شناختی، الزامات روش شناختی)
- دستاوردهای تفسیر تطبیقی اجتماعی (قرآن کتاب زندگی، قرآن کتاب اخلاق اجتماعی، و ...)
- تحلیل انتقادی منابع مرتبط با تفسیر تطبیقی اجتماعی (قوت ها و ضعف ها)
- بررسی تطبیقی مصادیق و نمونه های اجتماعی در تفسیر (بررسی تطبیقی آیات مرتبط به خانواده، حکمرانی، امنیت، عدالت، آزادی، روابط بین الملل و ...)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی:

- تفاسیر (المیزان، تفسیر تسنیم، من وحی القرآن، نمونه، فی ظلال القرآن، التحرير و التنوير، الکاشف، تفسیر هدایت، پرتوی از قرآن و ...)

- جامعه در قرآن، عبدالله جوادی آملی

- جامعه و تاریخ از دیدگاه قرآن، محمد تقی مصباح یزدی

- مفاهیم اجتماعی در قرآن، سید علی نقی ایازی و آخوندی

- نظریه اجتماعی ارتباط در قرآن، مجید کافی

- جریان‌های تفسیری معاصر و مسئله آزادی، محسن آرمین

- مبانی تفسیر اجتماعی، سید مصطفی احمدزاده

- بررسی تطبیقی مفاهیم اجتماعی در تفسیر راهنما، جمعی از مؤلفان

- جریان‌شناسی تفسیر اجتماعی عقلی، محمد اسعدی

- فلسفه و روش علوم اجتماعی، حمید پارسانیا

- مبانی جامعه‌شناسی: مفاهیم و گزاره‌های پایه، غلامرضا صدیق اورعی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: ساختار و تاریخ قرآن و عهدین			
نوع درس و واحد		Structure and The History of The Quran	
عنوان درس به انگلیسی:			
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/رساله / پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری ☐	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با مأموریت موسسه ☐ نیست ☐	مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی ساختار متون مقدس یهودی و مسیحی و قرآن
- شناخت تحلیلی تاریخ شکل گیری و تدوین و رسمیت یافتن عهدین و قرآن

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی و روشمند مباحث تخصصی برای فهم متون مقدس
۲. کاربست روش مطالعات مقایسه ای در مطالعه متون مقدس

پ) سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (قرآن، عهدین، ساختارشناسی، تاریخ و ...)، پیشینه، اهمیت، ضرورت، تاریخچه قوم یهود و مسیحیان متقدم، و ...
ب) مباحث اصلی:

- تاریخ شکل گیری و تدوین عهدین (مراحل نگارش، گردآوری و تدوین کتاب های عهد عتیق؛ مراحل نگارش اناجیل، نامه ها و دیگر متون عهد جدید و فرآیند تدوین آن ها؛ بسترهای تاریخی، سیاسی و فرهنگی دوران نگارش عهدی)
- تحولات متنی و نسخه شناسی عهدین (نقد متنی، نسخه های مختلف و تحولات در متن عهدین)
- تاریخ شکل گیری و تدوین قرآن (مراحل نزول قرآن، اسباب نزول، شرایط تاریخی و اجتماعی زمان نزول؛ حفظ و کتابت قرآن در دوران پیامبر (ص)؛ مراحل جمع آوری قرآن در زمان ابوبکر، عثمان و دیگر خلفا، نسخه های مصاحف اولیه؛ تحولات خط و رسم الخط قرآن؛ قرائت های مختلف قرآن؛ نسخه های قرآن و ...)
- مقایسه ساختار تاریخی و متنی قرآن و عهدین (تحلیل تطبیقی ساختار متون، نسخه شناسی و تحولات تاریخی هر دو متن؛ بررسی تطبیقی دیدگاه ها درباره نسخ، تحریف و محکم و متشابه در قرآن و عهدین)
- بررسی وجوه تشابه و تمایز در داستان ها و روایات تاریخی (مطالعه تطبیقی قصه های انبیاء و رویدادهای تاریخی در قرآن و عهدین)
- زبان شناسی تطبیقی متون مقدس (بررسی زبان های اصلی قرآن (عربی) و عهدین (عبری، آرامی، یونانی) و تأثیر آن ها بر ساختار متون؛ تحلیل تطبیقی قواعد نحوی و صرفی و نقش آن ها در شکل دهی متن؛ مقایسه سبک های بلاغی، استعاره ها، تمثیل ها و ساختارهای روایی)
- مقایسه ساختار متنی و درون متنی (بررسی مناسبات درون متنی، ارتباط میان بخش ها، آیات و سوره ها در قرآن و کتاب های عهدین)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- مقایسه قرآن و عهدین، دل آرا نعمتی پیرعلی و لیلا هوشنگی
- قرآن و کتاب مقدس، درون مایه های مشترک ، دنیز ماسون، ترجمه فاطمه سادات تهامی
- روش تاریخی- انتقادی در نقد کتاب مقدس، ادگار کرنتر، ترجمه فاطمه صبا ئی و زهرا جعفرزاده
- Structural Dividers in the Qur'an, Marianna Klar, ed.
- "Towards a Redactional History of the Medinan Qur'an: A Case Study of Sūrat al-Nisā' (Q ٤) and Sūrat al-Mā'idah (Q ٥)." In Marianna Klar, ed. Structural Dividers in the Qur'an, Nicolai Sinai.
- "Introductory Oaths and the Question of Composite Surahs." In Marianna Klar, ed. Structural Dividers in the Qur'an, Devin J. Stewart.
- "Structural Coherence in the Qur'an: How to See the Connections." In Marianna Klar, ed. Structural Dividers in the Qur'an, Muhammad Abdel Haleem.
- "The Poetics of Sūrat Āl 'Imrān's Narrative Structure (Q ٣)." In Marianna Klar, ed. Structural Dividers in the Qur'an, Nevin Reda.
- "Beyond Ring Composition: A Comparison of Formal Features in Sūrat al-'Alaq (Q ٩٦) and Bavli Bava Batra ٨a." In Marianna Klar, ed. Structural Dividers in the Qur'an, Holger Zellentin.
- "The Miraculous Birth Stories in the Interpretation of Sūrat Maryam (Q ١٩): An Exercise in a Discourse Grammar of the Qur'an." In Marianna Klar, ed. Structural Dividers in the Qur'an, A. H. Mathias Zahniser.

- البرهان فی علوم القرآن بدرالدین زرکشی.

- الاتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی.

- مفهوم النص: دراسة فی علوم القرآن، نصر حامد أبوزید.

- بلاغة الخطاب وعلم النص، صلاح فضل.

- مفاهیم موسعه لنظریه البلاغة، محمد مفتاح.

- دراسات فی تحلیل الخطاب القرآنی، سعد مصلوح.

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: روش‌شناسی تفسیر عهدین و قرآن			
نوع درس و واحد		The Methodology of the Interpretation of the Bible and the Qur'an	
عنوان درس به انگلیسی:		ندارد	
دروس پیش‌نیاز:		ندارد	
دروس هم‌نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مربوط با آمایش/مأموریت	
مربوط با مأموریت/آمایش		مربوط با آمایش/مأموریت	
موسسه است		موسسه نیست	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

الف) هدف کلی:

- شناخت تحلیلی روش‌های فهم متون مقدس در زمینه‌های تاریخی و معاصر
- واکاوی امکان تطبیق روش‌های تفسیری عهدین با قرآن و حدیث و بالعکس

ب) اهداف ویژه:

۱. تمرین کاربرد نظریه‌ها و روش‌های میان‌رشته‌ای در تحلیل متون مقدس.
۲. پرداختن نظام‌مند به پرسش‌های انسان معاصر درباره متون مقدس.

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات و مبانی: مفاهیم اساسی، اهمیت، ضرورت، فهم روش‌شناسی تفسیر قرآن و عهدین و ...
ب) مباحث اصلی:

- تاریخ تفسیر و ترجمه عهدین: مراحل شکل‌گیری و تکامل تفسیر عهد قدیم و جدید؛ معرفی مفسران و مدارس تفسیری برجسته در یهودیت و مسیحیت؛ تأثیر تحولات فکری، فرهنگی و اجتماعی بر روش‌ها و محتوای تفاسیر؛ بررسی نخستین ترجمه‌ها و نسخه‌های عهدین به زبان‌های یونانی، لاتین، آرامی و...؛ معرفی نسخه‌های مهم مانند ترجمه هفتاد (Septuagint)، ولگاتا و نسخه‌های سریانی؛ روند توسعه و گسترش ترجمه‌های عهدین در دوره‌های مختلف تاریخی.
- تاریخ تفسیر و ترجمه قرآن: سیر تحول تفسیر و ترجمه قرآن از صدر اسلام تا دوره‌های معاصر؛ معرفی مفسران برجسته و آثار مهم تفسیری؛ نخستین ترجمه‌های قرآن به زبان‌های سریانی، فارسی، لاتین و...؛ روند ترجمه قرآن در دوره‌ها و مناطق مختلف.
- مبانی نظری تفسیر عهدین: مفهوم وحی و الهام؛ نظریه‌های اصالت و حجیت متون مقدس؛ نظریه‌های خطاناپذیری و نقد متون؛ منابع تفسیری اصلی در یهودیت و مسیحیت؛ نقش سنت شفاهی و مکتوب در شکل‌گیری تفسیر.
- مبانی نظری تفسیر قرآن: اصالت و حیاتی و تاریخی قرآن؛ تحریف‌ناپذیری و معجزه بودن قرآن؛ ویژگی‌های زبان قرآن؛ منابع اصلی تفسیر؛ علوم مورد نیاز مفسر.
- روش‌ها و رویکردهای تفسیری عهدین: روش‌های تاریخی-نقدی، هرمنوتیکی، معناشناسی، ساختارشناسی و تحلیل ادبی، بینامتنی؛ بررسی مکاتب تفسیری یهودی (مانند مفسران کتاب مقدس عبری، کابالا) و مسیحی (پدران کلیسا، مفسران قرون وسطی و معاصر)؛ تحلیل تطبیقی رویکردهای مختلف و تأثیر آنها بر فهم متن.

- روش‌ها و رویکردهای تفسیری قرآن: تفسیر به رأی، تفسیر به مأثور، تفسیر تاریخی، عرفانی و فلسفی؛ تفسیر موضوعی، ساختاری و اجتماعی؛ رویکردهای نوین مانند هرمنوتیک، معناشناسی و تحلیل گفتمان.

- مقایسه مبانی، اصول و روش‌های تفسیر عهد قدیم، عهد جدید و قرآن.

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال یا مقاله کوتاه	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- روش‌های مدرن تفسیر متون مقدس، فاطمه توفیقی
- بررسی متنی و سندی متون مقدس یهودی-مسیحی، عبدالرحیم سلیمانی اردستانی
- عهد جدید: مقدمه‌ای تاریخی بر نوشته‌های مسیحی قدیم، بارت ارمان
- قرآن و کتاب مقدس (مقایسه ساختار و محتوا)، مهرباب صادق‌نیا
- تفسیر بابیل: راهنمای دانشجویان، جان اچ هایس و کارل آر هالدی، ترجمه اعظم پویازاده و سعید شفیعی
- التفسیر و المفسرون، آیت الله محمدهادی معرفت
- روش شناسی تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی و همکاران
- روش تفسیر قرآن، محمود رجبی
- مبانی تفسیر قرآن، سید رضا مودب
- شروط و آداب تفسیر و مفسر، کامران ایزدی مبارکه

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تحلیل تطبیقی داستان‌های قرآن و عهدین

نوع درس و واحد	A comparative analysis of the stories in the Quran and the Bible.	عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری	ندارد	دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی الزامی	ندارد	دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری	۲	تعداد واحد:
پروژه/ رساله / پایان نامه ☐ مهارتی-اشتغال پذیری	۳۲	تعداد ساعت:
مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐	مرتبط با آمایش/مأموریت ☐ موسسه نیست	وضعیت آمایشی/مأموریتی درس (صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- مقایسه تحلیلی سبک ادبی و محتوایی داستان‌های قرآن و عهدین

اهداف ویژه:

۱. تحلیل و مقایسه سبک ادبی داستان‌های قرآن و عهدین

۲. تحلیل و مقایسه محتوای داستان‌های قرآن و عهدین

پ (سرفصل‌ها:

الف) کلیات، مفاهیم اساسی، قلمرو، پیشینه، ضرورت، اهمیت، معرفی اهم آثار و ...

ب) مباحث اصلی:

- سبک ادبی قصص قرآنی: اجمال و ایجاز (فشرده‌سازی روایت)، شکسته شدن خط زمانی، ادبیات پرجاذبه و زنده (ستفاده از اسلوب‌های هنری مانند تکرار، تصریف، و حسن الفاظ برای جذب مخاطب بیشتر)، گفتگوهای متنوع (بین انسان و خدا، ملائکه و خدا، انسان با حیوان یا دیگر انسان‌ها)، طرح ناگهانی داستان‌ها، پرده‌پوشی و عقیف‌گویی، حقیقت‌گویی و واقع‌گرایی
- سبک ادبی داستان‌های عهدین: گزارش خطی داستان‌ها، تفصیل در گزارش جزئیات رویدادها، ذکر نسب‌نامه شخصیت‌های داستان، خیال‌پردازی و ...
- مقایسه اهداف اصلی داستان‌های قرآن و عهدین: عبرت‌آموزی، هدایت‌گری، اندیشه‌سازی، بیان اصول دین (قصص قرآنی)؛ اهداف تاریخی-دینی از طریق بیان سرگذشت قوم بنی اسرائیل (عهد قدیم) یا بیان مبانی مسیحیت (عهد جدید)
- مقایسه داستان آفرینش عالم و آدم در قرآن و عهدین: مراحل شش‌روزه آفرینش جهان (آسمان، زمین، موجودات)، خلقت آدم از خاک زمین، خلقت حوا، باغ بهشت، گناه نخستین، نقش شیطان و آدم و حوا، هبوط، و ...
- تحلیل تطبیقی سرگذشت برخی پیامبران سرزمین عراق: نوح، ابراهیم، یونس، ذوالکفل (علیهم السلام)
- تحلیل تطبیقی سرگذشت برخی پیامبران سرزمین شام: ادامه داستان ابراهیم (در شام)، لوط، اسحاق، یعقوب، یوسف، ایوب، الیسع، الیاس، یوشع، سموئیل، داود، سلیمان، زکریا، یحیی و عیسی (علیهم السلام)
- تحلیل تطبیقی سرگذشت برخی پیامبران مصر: موسی و هارون (علیهم السلام)
- تحلیل تطبیقی سرگذشت برخی پیامبران شبه جزیره عربستان: هود، صالح، شعیب، ادامه داستان ابراهیم (در مکه)، اسماعیل و محمد (علیهم السلام)
- اسلام، پیشگویی ظهور پیامبر خاتم در کتاب مقدس یهودیان و مسیحیان

- مقایسه کلی شخصیت پیامبران در قرآن و عهدین
- تحلیل تطبیقی سرگذشت و سرنوشت بنی اسرائیل در قرآن و عهدین
- تحلیل تطبیقی برخی داستان‌های غیر پیامبران: هابیل و قابیل، اصحاب کهف، اصحاب اُخدود، قارون، لقمان حکیم، ذوالقرنین، هاروت و ماروت، مومن آل فرعون، حواریون عیسی و ...

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادهی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- مقایسه قصص در قرآن و عهدین، عباس اشرفی
- بررسی تطبیقی قصص قرآنی با تورات، محمد علی حسینی‌زاده
- تطبیق قصص قرآنی با اناجیل، مهدی فلاحی
- مطالعات تطبیقی قصص قرآنی، عبدالرحیم رضایی اصفهانی
- بررسی تطبیقی داستان‌های پیامبران در قرآن و عهدین، محسن حیدری فرج‌اللهی
- تطبیق روایات تاریخی در قرآن کریم و عهد قدیم، فاطمه سادات عبدالملکیان پور
- تطبیق روایات تاریخی بین قرآن کریم و عهد جدید، زهرا یزدانی‌فراهانی
- بررسی تطبیقی داستان‌های پیامبران در قرآن کریم و تورات، مهرداد خلیلیان پورهایماری
- مقایسه قرآن و عهدین، دل‌آرا نعمتی‌پیرعلی
- قصه‌های قرآن، ناصر مکارم شیرازی (ویراستار)
- هل قصص التوراة هی ذاتها قصص القرآن الکریم؟، بکر أبوبکر
- منهج جدید للمقارنة بین قصص التوراة وقصص القرآن الکریم، أحمد محمود جامعة هویدی
- قصص الانبیاء، سعید بن هبة الله قطب راوندی
- قصص القرآن والقصص فی الدیانات الأخری - دراسة مقارنة، خالد صنادیقی

- No God but One: Allah or Jesus?, Nabeel Qureshi
- The Quran and the Bible: Text and Commentary, Gabriel Said Reynolds
- Quranic Stories in Comparative Perspective, John C.L. Gibb
- A Comparative Study of the Quran and the Bible, Fazlur Rahman
- The Bible and the Quran Compared, Gary Miller
- Bible Compared to Quran, Yusuf Estes and Gary Miller
- What the Koran Really Says: Language, Text & Commentary, Ibn Warraq
- Muhammad's Mecca: History in the Qur'an, Michael Cook
- God's Caliph: Religious Authority in the First Centuries of Islam, Patricia Crone and Martin Hinds
- Narratives of Islamic Origins: The Beginnings of Islamic Historical Writing, Fred M Donner

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تحلیل تطبیقی آموزه‌های اعتقادی در قرآن و عهدین			
نوع درس و واحد		A comparative analysis of doctrinal teachings in the Quran and the Bible	
عنوان درس به انگلیسی:			
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
		پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐	
		مهارتی-اشتغال پذیری ☐	
تعداد ساعت:	۳۲		
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایش/مأموریت ☐ مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی و تطبیقی بین عقاید در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن
- شناخت تحلیلی و تطبیقی بین عقاید در یهودیت، مسیحیت و اسلام

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی آموزه‌های اعتقادی مشترک در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن
۲. شناخت تحلیلی آموزه‌های اعتقادی متفاوت در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن
۳. نقد آموزه‌های اعتقادی متضاد عهد عتیق با قرآن
۴. نقد آموزه‌های اعتقادی متضاد عهد جدید با قرآن

(پ) سر فصل ها:

(الف) کلیات (مفاهیم اصلی، قلمرو، ضرورت، اهمیت، روش‌شناسی، تاریخ و رویکردهای نظری الاهیات تطبیقی، پیشینه و معرفی مهمترین آثار و ...) (ب) مباحث اصلی:

- اصول اعتقادی یهودیت، مسیحیت و اصول اعتقادی اسلام
- تحلیل تطبیقی خداشناسی در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن: اسامی خدا، صفات خدا، توحید، تثلیث، عیسی خدایی، عیسی بن الهی، عزیز بن الهی، شرک، عدل الهی و ...
- تحلیل تطبیقی آموزه وحی در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن: مفهوم وحی، انواع وحی، اصالت و حجیت قرآن و عهدین، خطاناپذیری، تحدی، اعجاز، مصونیت از تحریف، و ...
- تحلیل تطبیقی آموزه نبوت در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن: مفهوم نبوت، تعداد پیامبران، فلسفه ارسال رسل، گستره رسالت رسولان، جایگاه هستی‌شناسی پیامبران، جایگاه اخلاقی و عصمت پیامبران، و ...
- تحلیل تطبیقی انسان‌شناسی در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن: آفرینش انسان؛ ابعاد وجودی انسان (جسم و روح و نفس و ...)، ویژگی‌های انسان، سعادت و شقاوت انسان، انسان قبل از دنیا، درد دنیا و بعد از آن و ...
- تحلیل تطبیقی گناه‌شناسی و نجات‌شناسی در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن: گناه نخستین و تأثیرات آن، هیوط، ماهیت و منشأ گناه، راه‌های رهایی از گناه، آلودگی سرشت انسان توسط گناه آدم (بر اساس دیدگاه مسیحیت) و پاک بودن ذات انسان (بر اساس قرآن)؛ روش‌های توبه

مختلف رهایی (یهودیت: پیروی از شریعت؛ مسیحیت: ایمان به تجسد حضرت مسیح و صلیب شدن او برای کفار بشر؛ اسلام: توبه واقعی همراه با عمل صالح؛ توبه آدم و مغفرت او) و ...

- تحلیل تطبیقی موعودشناسی در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن: مفهوم و ویژگی های ماشیح در عهد عتیق، بشارت های عهدین به ظهور پیامبر خاتم، بازگشت مسیح برای قضاوت جهانی در عهد جدید، مباحث آخر الزمانی در قرآن
- تحلیل تطبیقی آخرت شناسی در عهد عتیق، عهد جدید و قرآن: حقیقت مرگ، برزخ، ضرورت معاد، قیامت و حوادث آستانه آن، بهشت و جهنم، معاد روحانی و جسمانی، ثواب و عقاب اخروی و تجسم اعمال و ...

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- باورها و آیین های یهودی، الن آترمن، ترجمه رضا فرزین
- تحقیق در دین یهود، جلال الدین آشتیانی
- گنجینه ای از تلمود، ابراهام کهن، ترجمه امیر فریدون گرگانی
- یهودیت: بررسی تاریخی، ایزیدور اپستاین، ترجمه بهزاد سالکی
- خداشناسی از ابراهیم تا کنون: دین یهود مسیحیت و اسلام، کارن آرمسترانگ، ترجمه محسن سپهر
- درآمدی بر الهیات تطبیقی: اسلام و مسیحیت، عبدالرحیم سلیمانی
- سرشت انسان در اسلام و مسیحیت، عبدالرحیم سلیمانی
- ایمان دینی در اسلام و مسیحیت، محمد تقی فعالی
- دلالة الحائرين، موسی ابن میمون، مقدمه احمد فرید المزیدي
- سیر تحولات اجتماعی و مذهبی ملت یهود از پیدایش تا دوران جدید، گادی (بهرام) آقارپور
- کلام مسیحی، توماس میشل، ترجمه حسین توفیقی
- قرآن و کتاب مقدس: درون مایه های مشترک، دنیز ماسون، ترجمه فاطمه سادات تهامی
- درسنامه الاهیات مسیحی، جلد اول، آلیستر مک گراث، ترجمه بهروز حدادی
- الاهیات مسیحی، هنری تیسن، ترجمه میکائیلیان
- تاریخ تفکر مسیحی، تونی لین، ترجمه روبرت آسریان
- تنزیه الأنبياء از آدم تا خاتم، محمد هادی معرفت
- پیام قرآن، ناصر مکارم شیرازی
- تفسیر منشور جاوید، جعفر سبحانی
- تفسیر موضوعی قرآن کریم، عبدالله جوادی آملی
- یهودیت، مسیحیت و اسلام، اف. ای پیترز، ترجمه حسین توفیقی

- راهنمای الهیات پروتستان، ویلیام هوردرن، ترجمه طاطاوس میکائیلیان

- درآمدی به مسیحیت، مری ویور جو، ترجمه حسن قنبری

- *Divine Action: Challenges for Muslim and Christian Theology*, John Sanders, and Klaus von Stosch (Eds.)

- *Images of Eternity: Concepts of God in Five Religious Traditions*, Keith Ward

- *The Children of Abraham: Judaism, Christianity, Islam*, F.E. Peters

- *Judaism: An Introduction*, Oliver Leaman

- *An Introduction to Judaism*, Nicholas De Lange,

- *Interreligious Relations: Biblical Perspectives*, Hagelia Hallvard, Markus Zehnder

- *Towards a Jewish-Christian-Muslim Theology*, David B. Burrell

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: تحلیل تطبیقی شریعت و اخلاق در قرآن و عهدین			
عنوان درس به انگلیسی:		A Comparative Analysis of Sharia and Ethics in the Quran and the Testaments (Bible)	
دروس پیش نیاز:		ندارد	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ نیست	
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ موسسه است		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ نیست	
نوع درس و واحد			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی رویکرد، زمینه‌های تاریخی و فرهنگی قرآن و عهدین به شریعت و اخلاق.

اهداف ویژه:

۱. بازخوانی و بازتفسیر آیات قرآن در مقایسه با عهدین. تحلیل تطبیقی موضوعات کلیدی شریعت و اخلاق
۲. بررسی تأثیرات متقابل و ارتباطات میان قرآن و عهدین در باره شریعت و اخلاق
۳. تقویت مهارت‌های پژوهشی و تحلیلی در مطالعات میان‌دینی

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، ادبیات و قلمرو موضوع، پیشینه، ضرورت، اهمیت و ...
ب) مباحث اصلی:

- احکام شرعی در قرآن و عهدین. (معرفی، دامنه، مسائل، و مؤلفه‌ها)
- رویکردهای موجود در قرآن و عهدین نسبت به شریعت و اخلاق. (توراتی، انبیاء، اناجیل، رساله‌های پولس، آیات مکی، آیات مدنی)
- رابطه اخلاق و شریعت در قرآن و عهدین.
- رابطه شریعت و نجات در قرآن و عهدین.
- حجیت اخلاقی (Moral Authority) و تشریعی قرآن و عهدین.
- اصول تشریعی موجود در قرآن و عهدین. (طهارت، عبادت، پرهیز از شرک، قربانی، و روزه)
- اصول اخلاقی موجود در قرآن و عهدین. (عدالت، نعدوستی، احسان، عفو، گذشت، و اخلاق جنسی)
- منابع دیگر شریعت و اخلاق در مقایسه با قرآن و عهدین. (حدیث، سنت، تلمود، کلیسا، سنت گنونیزم)
- اخلاق و شریعت در متون مقدس و مسائل جهان جدید.

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

۴۰ درصد

... درصد

آزمون پایان نیم سال

۶۰ درصد

آزمون پایانی

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- شناخت قرآن و عهدین، جواد باغبانی
- مقایسه قرآن و عهدین، دل آرا نعمتی و لیلا هوشنگی
- قرآن و کتاب مقدس: مقایسه ساختار و محتوا، مهرباب صادق نیا
- قرآن و کتاب مقدس: درون مایه های مشترک، دنیز ماسون، ترجمه فاطمه سادات تهامی
- اخلاق یهودی، مناخم کلنر، ترجمه مهدی حبیب الهی (مقاله)
- جامعه و اخلاق در مسیحیت، کیت وارد، ترجمه حسن قنبری (مقاله)
- «خداگونگی در سه مفهوم متون مقدس: تقلید از خدا، تشبه به مسیح و اطاعت الهی» مهرباب صادق نیا (مقاله)

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: قرآن و مفهوم علم		
عنوان درس به انگلیسی:	Quran and the Concept of Knowledge	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		نوع درس و واحد
		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ نیست ☐
		مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- توجه به نقش نظام علمی قرآن در ساخت سبک زندگی الهی

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی معرفت شناسی و نظام علمی قرآن
۲. نقد و بررسی نظام های علمی موجود
۳. شناخت تحلیلی مناسبات و روابط علم با سایر مفاهیم

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، ضرورت، اهمیت و ...
ب) مباحث اصلی:

- امکان شناخت و فاعل آن
- منابع، ابزار، موضوعات، اقسام، مراتب، قلمرو و گستره شناخت در قرآن
- علم: منزلت و ارزش، انواع، مراتب علوم (حسی، عقلی و وحیانی)، علم مفید و مضر در قرآن
- روش شناسی استنطاق در استنباط نظام علمی قرآن
- جایگاه توحید در نظام علمی قرآن
- جایگاه علم در نظام اجتماعی قرآن
- نحوه ی پیدایش خطا
- آسیب شناسی نظام های علمی مدرن
- مرجعیت علمی قرآن، به چه معنا؟
- ارتباطات و مناسبات نظام علمی قرآنی
- نسبت سنجی میان تزکیه و تعلیم، تقوا و علم، حس و عقل و وحی، دانش و ارزش، علم انسان و خدا، علم در معنای قرآنی با معانی مدرن علم
- (پدیدارشناسانه، تفسیری و اثباتی علم)،
- نسبت علم با: اراده، ایمان، عمل صالح، دین، فطرت، دین داران، عقل، فرهنگ، قدرت و کارگزاران قدرت، مدارای اجتماعی، نقل، وحی

- نسبت سنجی علوم: علوم تجربی با علوم عقلی، علوم نقلی با علوم تجربی، علوم نقلی با علوم عقلی، علوم نقلی با علوم نقلی، مراتب علوم با یکدیگر

- نسبت نظام علمی و نظام اجتماعی در قرآن

• نظام علمی و ساختار درون معرفت علمی

• موانع کسب و به کارگیری علم

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- اصول فلسفه و روش رئالیسم، سید محمد حسین طباطبایی همراه با توضیحات شهید مرتضی مطهری

- معرفت شناسی در قرآن، عبدالله جوادی آملی

- درس گفتار نظام علمی قرآن، حمید پارسا (در حال آماده سازی)

- معرفت شناسی قرآنی، محمد محمدی ری شهری

- معرفت شناسی، مجتبی مصباح و عبدالله محمدی

- علم و تمدن در اسلام، سید حسین نصر، ترجمه احمد آرام

- ساختار علم تجربی و امکان علم دینی، حسین بستانی (نجفی) و همکاران

- گامی به سوی علم دینی: روش بهره گیری از متون دینی در علوم تجربی، حسین بستانی (نجفی)

- در جستجوی علوم انسانی اسلامی: تحلیل نظریه‌های علم دینی و آزمون الگوی حکمی - اجتهادی در تولید علوم انسانی،

عبدالحسین خسروپناه

- معنا، امکان و راهکارهای تحقق علم دینی، حسین سوزنچی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن کریم؛ مبانی و روش‌ها			
عنوان درس به انگلیسی:		Method and basics of interdisciplinary Qur'anic studies	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒		ندارد	
تخصصی الزامی ☐ عملی ☐		ندارد	
تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐			تعداد واحد: ۲
رساله / پایان‌نامه ☐			تعداد ساعت: ۳۲
نوع درس و واحد			
مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ نیست		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	
مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☐			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی پژوهش‌های میان‌رشته‌ای قرآن کریم
- فراگیری روش‌ها، الزامات و آسیب‌های پیش‌روی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن؛

اهداف ویژه:

۱. فراگیری مفهوم مطالعات میان‌رشته‌ای و توانایی تمیز این اصطلاح با اصطلاحات مشابه (اصطلاحاتی از قبیل علوم انسانی اسلامی و علوم انسانی قرآن‌بنیان)؛
۲. فراگیری اهم نمونه‌های مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن؛
۳. فراگیری روش‌های معیار و استاندارد در مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و آسیب‌شناسی
۴. زمینه‌سازی برای تسلط بر یک رشته خاص در مطالعات میان‌رشته‌ای

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (میان‌رشته‌ای، چندرشته‌ای، و فرارشته‌ای؛ درون‌زا و برون‌زا؛ ابزاری و نظری - ...)، اهداف، ضرورت، مبانی و ...
ب) مباحث اصلی:

- نسبت قرآن کریم، مطالعات قرآنی، و مطالعات میان‌رشته‌ای (الف - سرشت میان‌رشته‌ای قرآن (چندتباری بودن مسائل قرآنی و به طور کلی کتب مقدس) ب - «مطالعات قرآنی» و نسبت آن با «قرآن‌کری» ج - رویکرد میان‌رشته‌ای پیش‌نیاز فهم مطابق با نیازهای روز از قرآن)
- گونه‌شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن (میان‌رشته‌ای روشی/میان‌رشته‌ای نظری)
- میان‌رشته‌ای روشی (آشنایی با گونه‌های روش‌های تلفیقی و کاربردی آن در مطالعات قرآنی)
- گونه‌شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن (میان‌رشته‌ای ابزاری، میان‌رشته‌ای انتقادی، کاربردی‌سازی مطالعات قرآنی)
- روی آوردهای ارتباط میان قرآن و علوم (از قرآن به علم - از علم به قرآن)
- الزامات زبان‌شناختی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن
- پارادایم‌های معرفتی و مطالعات میان‌رشته‌ای قرآنی (اثبات‌گرایی، ابطال‌گرایی، منظر‌گرایی و نسبت‌گرایی، تفسیر‌گرایی، انتقادی، مبنای‌گرایی، کارکردگرایی، به‌گزینی)
- فرآیند میان‌رشته‌ای (ترسیم بینش‌های رشته‌ای، تلفیق بینشها)
- آسیب‌شناسی و مآخذشناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می‌شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- روش شناسی پیوند میان دستگاه مفهومی قرآن کریم و علوم مدرن، احمد پاکتچی
- بنیان‌های روش تحقیق در تعامل علوم انسانی و اسلامی، احمد پاکتچی
- روش شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآنی، قاسم درزی و احد فرامرز قراملکی
- مبانی نظری و روش شناسی مطالعات میان‌رشته‌ای، سید محسن علوی پور
- در جستجوی علوم انسانی اسلامی، عبدالحسین خسروپناه
- تنوع گونه‌شناختی در آموزش و پژوهش میان‌رشته‌ای، خورسندی طاسکوه (مقاله)
- Interdisciplinary Research: Process and Theory, , A. F. Repko and R. Szostak
- A taxonomy of interdisciplinarity: The Boundary Work of Definition, J.T. Klein, in The Oxford Handbook of Interdisciplinarity, Robert Frodeman (ed.)
- what is the thing called science?, , Allen F Chalmers
- On the scientific methods, John J. Davis

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و حقوق				
نوع درس و واحد		Interdisciplinary Studies of the Qur'an and Law		عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		ندارد		دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی الزامی		ندارد		دروس هم‌نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری		☐ اختیاری نوع درس و واحد	۲	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان‌نامه				۳۲
نوع درس و واحد			وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)	
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ موسسه است		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ نیست		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- شناخت تحلیلی نظام حقوقی قرآن و مقایسه با سایر نظام های حقوقی
- عرضه نظریه های جدید حقوقی به محضر قرآن با روش استنتاجی و اخذ پاسخ از قرآن جهت توسعه زندگی امروزی

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی نمونه های شاخص در مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و حقوق
۲. نقد و بررسی روش های موجود در مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و حقوق
۳. ارائه یک سبک زندگی مطلوب سیاسی بومی بر اساس قرآن و نظام حقوقی جدید

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (حق، حقوق، قانون، شریعت و ...)، اهداف، ضرورت، مبانی و ...
ب) مباحث اصلی:

- روش شناسی قرآن در بیان احکام حقوقی-فقهی؛
- حقوق و شریعت در قرآن (بررسی مصادیق)؛
- حق و تکلیف در قرآن؛
- قواعد حقوقی در قرآن، از جمله قاعده کرامت، قاعده عدالت، قاعده نفی سلطه انسان بر انسان، قاعده وجوب وفاء بعهد و پیمان در قرآن.
- توجه به اخلاق در بیان احکام فقهی و حقوقی.
- مبانی و مسائل حقوق بشر در قرآن؛
- قرآن و حقوق عمومی (مشارکت در قرآن)؛
- الف/بیعت ب/شوری و مشورت ج/ نظارت عمومی (امر به معروف و نهی از منکر).
- حق امنیت و دفاع پیشگیرانه در قرآن.
- حقوق زن در قرآن؛
- حقوق خانواده در قرآن؛
- حقوق جزا و قرآن؛ از جمله مساله دیات و قصاص.
- حقوق محیط زیست و قرآن.

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- اسلام و مبانی حقوق بشر، رحیم نوبهار

- مقدمه علم حقوق، ناصر کاتوزیان

- قرآن و حقوق، محسن عباس نژاد

- قرآن و امنیت متعارف، یوسف خان محمدی

- دولت مدرن و بحران قانون (چالش قانون و شریعت در ایران معاصر)، داود فیروزی

- Law and the Quran, Eccyclopedia of the Quran

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و حقوق			
عنوان درس به انگلیسی:		Interdisciplinary Studies of the Qur'an and Law	
دروس پیش‌نیاز:		ندارد	
دروس هم‌نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه مرتبط با مأموریت/آمایش	
		نیست موسسه است	
		نظری-عملی نظری	
		تخصصی الزامی تخصصی اختیاری	
		رساله / پایان‌نامه پایه	
		عملی نظری	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

(ب) هدف کلی:

- شناخت تحلیلی مبانی، روش، و تاریخچه علوم اجتماعی و تبیین ارتباط آن با جهان بینی قرآنی
- شناخت تحلیلی روش ها، بینش ها و نمونه های مشترک میان علوم اجتماعی و قرآن کریم

اهداف ویژه:

۱. شناخت مبانی، روش و تاریخچه علوم اجتماعی مدرن
۲. آگاهی بر روش های علوم اجتماعی با قابلیت کاربرست در مطالعات قرآنی
۳. آشنایی با نمونه های شاخص میان‌رشته‌ای در علوم اجتماعی و مطالعات قرآنی

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (علوم اجتماعی، و ...)، پیشینه، مبانی، روش، بینش، اهمیت، ضرورت، کارکرد و اهداف و ...

ب) مباحث اصلی:

- قرآن کریم و انسان‌شناسی (تاریخ و مکاتب انسان‌شناسی، انسان‌شناسی خانواده، انسان‌شناسی اقتصادی، انسان‌شناسی قدرت، انسان‌شناسی اجتماعی و فرهنگی، انسان‌شناسی دین، جایگاه انسان‌شناسی در مطالعات کتاب مقدس، نمونه هایی از مطالعات انسان‌شناسی قرآن کریم)
- قرآن کریم و تاریخ (تاریخ علم تاریخ مدرن، مبانی و روش علم تاریخ مدرن، تحلیل نگاه تاریخی به قرآن کریم، تحلیل تاریخ‌نگاره، مروری بر مطالعات تاریخی مدرن پیرامون قرآن کریم)
- قرآن کریم و جامعه‌شناسی (تاریخ جامعه‌شناسی مدرن، مبانی و روش، نقش جامعه‌شناسی در فهم کتاب مقدس، بررسی نمونه هایی از مطالعات جامعه‌شناسی قرآن کریم)
- قرآن کریم و اقتصاد (تاریخچه، مبانی، روش و مکاتب علم اقتصاد مدرن، تحلیل جایگاه موضوعات اقتصادی در مسیر هدایتی قرآن کریم، بررسی نمونه هایی از مطالعات اقتصادی آیات قرآن کریم)
- قرآن کریم و قدرت (تحلیل قدرت در فضای مدرن، مروری بر نظریه های اسلامی و مدرن سیاست، تحلیل رابطه دین و قدرت، تحلیل دیدگاه قرآن کریم نسبت به قدرت)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد
آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- تفاسیر اجتماعی قرآن (فی ظلال القرآن، پرتوی از قرآن، المیزان، و المنار)
- کاربرست رویکرد انسان شناسی حمل و نقل در تفسیر قرآن کریم، محمد حسن شیرزاد
- روش شناسی پیوند میان دستگاه مفهومی قرآن کریم و علوم مدرن، احمد پاکتچی
- کاربرست رویکرد انسان شناسی امنیت در تفسیر قرآن کریم، محمد حسین شیرزاد
- بنیان های روش تحقیق در تعامل علوم انسانی و اسلامی، احمد پاکتچی
- قرآن و جامعه، فرامرز رفیع پور
- مقدمه بر تاریخ نگاری انگاره ای و اندیشه ای: جستارهایی درباره تاریخ نگاری اندیشه در مطالعات اسلامی، سید محمد هادی گرامی
- معناشناسی تاریخی مهریه در قرآن کریم، محمد حسین شیرزاد
- روش تحقق در انسان شناسی، پرتی پلتو، ترجمه محسن ثلاثی
- روش شناسی مطالعات اسلامی در غرب، عبدالعزیز ساشادینا، به کوشش یاسر عسکری و رسول نوروزی فیروز
- باستانی شناسی و جغرافیای تاریخی قصص قرآن، عبدالکریم بی آزار شیرازی
- قرآن و جامعه سازی، علی کمالی دزفولی
- Interdisciplinary Research: Process and Theory Repko, A. F., Szostak
- Social Research; Concept, Methods, and Process, A. A. Gadwal
- kinship and marriage in early Arabia, William Robertson Smith

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن کریم و سیاست				
نوع درس و واحد		Interdisciplinary Studies of the Qur'an and Policy		عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		ندارد		دروس پیش نیاز:
تخصصی الزامی ☐ عملی ☐		ندارد		دروس هم نیاز:
تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:	تعداد ساعت:
رساله / پایان‌نامه ☐				
نوع درس و واحد		۳۲		
مرتبط با آموزش /مأموریت ☐ مرتبط با مأموریت /آمایش ☐		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
موسسه نیست ☐ موسسه است ☐				

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب) هدف کلی:

- استنباط نظریه نظام سیاسی و دولت در اسلام از منظر قرآن

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی منابع معرفتی اصیل در عرصه سیاست اسلامی
۲. شناسایی ظرفیت‌های اسلامی مطالعات سیاسی با تکیه بر قرآن کریم

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه، جایگاه، ضرورت، اهداف، مبانی، روش، اهم منابع و ...
ب) مباحث اصلی:

- روش‌شناسی فهم آیات سیاسی
- چگونگی استنباط مسائل نوپدید سیاسی از آیات سیاسی
- سیاست و حکومت در قرآن
- اصول و قواعد سیاست در قرآن
- طبقه‌بندی مباحث سیاسی در قرآن
- آیات سیاسی در زمینه حاکمیت و حکومت
- مشروعیت حکومت دینی (ادله و خاستگاه مشروعیت)
- اهداف و غایات حکومت
- انواع حکومت (عادل و جائز)
- حاکمیت معصوم
- حاکمیت نائب امام معصوم (ولایت فقیه)
- اوصاف و ویژگی‌های حاکم (عصمت، عدالت، فقاہت، رجولیت، تدبیر و ...)
- گستره اختیارات حاکم
- شیوه‌گزینش حاکم و کارگزاران (بیعت، اجماع، شورا، ...)
- آیات سیاسی در زمینه: حقوق و آزادی‌های مردم، سیاست داخلی، سیاست خارجی
- مرزها (دارالاسلام، دارالکفر، دارالایمان، دارالحرب، دارالحیاد، دارالصلح و ...)
- دعوت

• استقلال

• امنیت (جهاد، دفاع، امان، صلح، آتش بس)

• تقریب بین مذاهب

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- نهج البلاغه

- صحیفه سجاده

- تفسیر پنج جلدی قرآن امام خمینی (گردآوری شده توسط سیدمحمد ایازی با نظارت مرحوم آیت الله معرفت، به ویژه تفسیر سوره حمد)

- طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، آیت الله خامنه ای

- بیان قرآن، آیت الله خامنه ای

- تفاسیر قرآن کریم (برای نمونه: المیزان، نمونه، تسنیم، نور و ...)

- نظام حکومت و مدیریت در اسلام، محمد مهدی شمس الدین

- سیاست در قرآن، سیداحمد علم الهدی

- رساله المله، ابونصر فارابی

- الاسلام و منطق القوه، سید محمدحسین فضل الله

- نظام سیاسی و دولت در اسلام، داود فیرحی

- حقوق و سیاست در قرآن، محمدتقی مصباح یزدی

- پیام قرآن: روش تازه ای در تفسیر موضوعی قرآن (جلد دهم)، ناصر مکارم شیرازی

- سیاست در قرآن، ابوالفضل موسویان

- مبانی تفکر سیاسی در آیات مکی، عبدالقادر تیجانی، ترجمه مهران اسماعیلی و مشتاق الحلو.

- حکمرانی در قرآن کریم، منصور میراحمدی

- سیمای سیاست در قرآن براساس تفسیر نور، محسن قرائتی

- مبانی معرفتی تفسیر سیاسی قرآن، ابوالحسن حسینی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و علوم تربیتی و روانشناسی			
عنوان درس به انگلیسی:		Interdisciplinary studies of the Qur'an, educational sciences and psychology	
نوع درس و واحد			
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه	☐ نظری ☒
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی	☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری	☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	پروژه/ رساله / پایان‌نامه	☐
		مهارتی-اشتغال پذیری	☐
وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		مرتبط با مأموریت موسسه	مرتبط با مأموریت/آمایش
		نیست ☐	موسسه است ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- نقد و بررسی روش‌ها و نمونه‌های شاخص مطالعات روانشناسی، علوم تربیتی و قرآن.

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مباحث میان‌رشته‌ای روانشناسی در قرآن
۲. رهیافت تربیتی در آیات قرآن کریم
۳. نقد و بررسی مباحث علوم تربیتی و روانشناسی اسلامی و قرآنی معاصر
۴. تسلط بر روش‌های آکادمیک مطالعات میان‌رشته‌ای در عرصه قرآن و روانشناسی و علوم تربیتی

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (علوم تربیتی، روانشناسی و ...)، پیشینه، مبانی، روش، بینش، اهمیت، ضرورت، کارکرد و اهداف، حوزه‌ها و شاخه‌های اساسی علوم تربیتی و روانشناسی و ...

ب) مباحث اصلی:

- جایگاه قرآن در نسبت با علوم تربیتی و روان‌شناسی؛
- انسان‌شناسی قرآن و روانشناسی؛
- روانشناسی رشد در قرآن؛
- روانشناسی مثبت‌گرا و رفتار در قرآن؛
- شاکله انسان از منظر قرآن و روانشناسی؛
- نقش خانواده در تربیت روانی از منظر قرآن (بررسی جایگاه خانواده در سلامت روان)؛
- قرآن و درمان‌های روانشناختی (آشنایی با مبانی روان‌درمانی قرآنی)؛
- قرآن و سلامت روان؛
- قرآن و فرزند پروری؛
- تعلیم و تربیت جنسی در قرآن (بررسی چارچوب‌های تربیت جنسی اسلامی)؛

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- روان‌شناسی در قرآن؛ مفاهیم و آموزه ها، محمد کاویانی آرانی
- آموزه های تربیتی قرآن کریم. محمد بهشتی
- قرآن، روانشناسی و علوم تربیتی. محسن عباس نژاد و همکاران
- قرآن و روانشناسی (القرآن و علم النفس). نجاتی، ترجمه عباس عرب
- روانشناسی و دین، کارل یونگ، ترجمه فواد رحمانی

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و زبان‌شناسی				
نوع درس و واحد		Interdisciplinary studies of the Qur'an, educational sciences and psychology		عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		ندارد		دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی الزامی		ندارد		دروس هم‌نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری		۲	تعداد واحد:	تعداد ساعت:
☐ پروژه/ رساله / پایان‌نامه				
☐ مهارتی-اشتغال پذیری				
مرتبط با مأموریت/آمایش		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری		
☐ موسسه است		مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه ☐ مشخص شود)		
☐ نیست				

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب) هدف کلی:

- شناخت تحلیلی مبانی و روش های مکاتب مختلف زبان شناسی
- شناخت تحلیلی جریان ها و مکاتب گوناگون معنی شناسی در مطالعات قرآنی

اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مبانی، روش و کارکردهای زبان‌شناسی در فهم قرآن
۲. آشنایی با روش شناسی فهم قرآن بر پایه زبان‌شناسی
۳. کسب مهارت به کارگیری زبان شناسی در فهم آیات قرآن کریم

پ) مباحث سرفصل ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی، پیشینه زبان شناسی، مبانی و روش، مکاتب مختلف (بن، مسکو، پاریس، آمریکا) و ...
ب) مباحث اصلی:

- معنی شناسی ساختگرا (تاریخچه، مبانی، روش، ادبیات، نمونه های قرآنی)
- معنی شناسی تاریخی (تاریخچه، مبانی، روش، ادبیات، نمونه های قرآنی)
- معنی شناسی قومی - فرهنگی (تاریخچه، مبانی، روش، ادبیات، نمونه های قرآنی)
- معنی شناسی شناختی (تاریخچه، مبانی، روش، ادبیات، نمونه های قرآنی)
- نشانه معناشناسی و نمادشناسی (تاریخچه، مبانی، روش، ادبیات، نمونه های قرآنی)
- تحلیل گفتمان (تاریخچه، مبانی، روش، ادبیات، نمونه های قرآنی)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد
آزمون پایانی	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- مبانی معناشناسی شناختی، آریتا افراشی
- ترجمه شناسی قرآن کریم: رویکرد نظری و کاربردی احمد پاکتچی
- روش شناسی پیوند میان دستگاه مفهومی قرآن کریم و علوم مدرن، احمد پاکتچی
- بنیان‌های روش تحقیق در تعامل علوم انسانی و اسلامی، احمد پاکتچی
- سیر زبان شناسی، مهدی مشکوه‌الدینی
- کاربرست رویکرد انسان شناسی حمل و نقل در تفسیر قرآن کریم، محمد حسن شیرزاد
- کاربرست رویکرد انسان‌شناسی امنیت در تفسیر قرآن کریم، محمد حسین شیرزاد
- درآمدی بر معنی شناسی، کورش صفوی
- معناشناسی قرآن در اندیشه شرق شناسان با تاکید بر ایزوتسو، علی شریفی
- معناشناسی در مطالعات قرآنی، فروغ پارسا
- رویکردهای معناشناختی در مطالعات قرآنی، احمد پاکتچی، و آریتا افراشی
- نظریه‌های معناشناسی واژگانی، دیرک گیرتس، ترجمه کوروش صفوی
- معناشناسی شناختی قرآن، علیرضا قائمی‌نیا
- نمادشناسی طیر در قرآن با تکیه بر رویکرد شوالیه و کوپر، زهرا بشارتی (مقاله)
- Text Linguistics of Qur'anic Discourse: An Analysis., H. Abdul-Raof
- Distributional Semantics and Linguistics Theory., G. Boleda
- Language and Social Relations, Asif Agha
- Current Methods in Historical Semantics. Allan, J. Robinson
- Modern Linguistics: Its Development, Methods and Problems, Manfred Bierwisch
- Historical Linguistic: An Introduction Lyle Campbell
- Language and Thought, J. B. Carroll

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

الف: عنوان درس به فارسی: کاربرد فناوری‌های نوین در مطالعات قرآنی				
نوع درس و واحد		The Application of Emerging Technologies in Qur'anic Studies		عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری ■		ندارد		دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی الزامی		ندارد		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری ■		۲	تعداد واحد:	تعداد ساعت:
☐ پروژه/ رساله / پایان نامه				
☐ مهارتی-اشتغال پذیری				
مرتبط با مأموریت/آمایش ☐ موسسه است		وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود)		
مرتبط با مأموریت ☐ موسسه نیست				

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

ب: هدف کلی:

- آشنایی با نقش فناوری‌های نوین در مطالعات قرآنی
- توانمندسازی دانشجویان در استفاده از ابزارهای دیجیتال برای مطالعات قرآنی

اهداف ویژه:

۱. شناخت ابزارهای هوش مصنوعی در تولید، تحلیل و ارزیابی محتوای قرآنی
۲. توسعه توانایی تحلیل متن قرآن با استفاده از فناوری‌های نوین
۳. شناخت مسائل مختلف علوم قرآنی با استفاده از فناوری‌های نوین

پ) سرفصل‌ها:

الف) کلیات: مفاهیم اساسی (فناوری، هوش مصنوعی، داده کاوی و ...)، پیشینه، اهمیت، ضرورت، و ...
ب) مباحث اصلی:

- مقدمه‌ای بر علوم داده و تحولات دیجیتال در قرآن پژوهی؛
- آشنایی با علوم انسانی دیجیتال؛
- آشنایی با آمار در مطالعات قرآنی؛
- آشنایی با مفهوم داده و داده قرآنی (مفهوم داده کاوی و مثالهای آن)؛
- داده کاوی مفاهیم قرآنی: مبانی و روش‌ها (استخراج الگوهای معنایی از متن قرآن با تکنیک‌های داده کاوی)؛
- رده بندی داده ها: تعریف رده ها، استخراج ویژگی، انجام رده بندی
- خوشه‌بندی: تعریف، بیان تفاوت آن با رده بندی، ارتباط یابی موضوعی، خوشه بندی داده های قرآنی با k- means، خوشه بندی سلسله مراتبی
- کارگاه ۱: تحلیل یک سوره با داده کاوی
- باهم آیی قرآنی: تعریف، قواعد، نمونه‌های قرآنی، انجام قواعد انجمنی
- آشنایی با ابزارهای هوشمند (هوش مصنوعی) در تحلیل داده های قرآن
- کارگاه ۲: طراحی سامانه تحلیل هوشمند قرآن (تفسیر هوشمند قرآن)

ت) روش یاددهی - یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش همراه با فعالیت‌های کلاسی و تحقیق پایانی

ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

آزمون پایانی ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

توصیه می شود لوازم ارائه درس به شکل پاورپوینت فراهم باشد.

چ) منابع علمی پیشنهادی:

- آشنایی با داده کاوی در قرآن، ایوب ترکیان

- داده کاوی: مفاهیم و تکنیک‌ها (ویراست سوم)، ژیاوی هان، میشلین کمبر و ژان پی، ترجمه مهدی اسماعیلی

- باور به اعجاز قرآن مبتنی بر روشی نوین در ارزیابی گزاره‌های کلامی، علیرضا طالب پور و فاطمه روحانی مشهدی و محمد مرادی

- *Neural network methods in natural language processing.*, Y. Goldberg

- *Machine learning for text: An introduction*, C. C. Aggarwal

- *Introduction to data mining.*, P. N. Tan, M. Steinbach, & V. Kumar

ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:

ملاحظه خاصی نیست.

خ) ملاحظات برای برگزاری الکترونیکی درس:

امکان ارائه درس به صورت مجازی و تلفیقی نیز وجود دارد.

